

บทที่ 6

กระบวนการพิจารณาการเรียกร้องสิทธิ

ในบทนี้ได้กล่าวถึงกระบวนการพิจารณาชดเชยจากการเรียกร้องสิทธิที่เกิดขึ้นในโครงการก่อสร้างถนนในการศึกษาจากประเทศลาว ไทย และเวียดนาม โดยผู้วิจัยได้แบ่งกลุ่มการเรียกร้องสิทธิออกเป็น 4 กลุ่ม ประกอบด้วย การเรียกร้องสิทธิเนื่องจากการเปลี่ยนแปลงขอบเขตของงาน (Scope of Work Claim) การเรียกร้องสิทธิเนื่องจากการล่าช้าและการเร่งงาน (Delay and Acceleration Claim) การเรียกร้องสิทธิเนื่องจากสภาพของสถานที่ก่อสร้างที่แตกต่างไปจากเงื่อนไข (Differing Site Conditions Claim) และการเรียกร้องสิทธิเนื่องจากความผันผวน (Fluctuation Claim) และได้กล่าวถึงเอกสารและหลักฐานที่ใช้ในการพิจารณา แหล่งข้อมูลที่ใช้อ้างอิง และปัญหาที่เกิดขึ้นในการประเมินค่าการเรียกร้องสิทธิ โดยมีข้อมูลจากการศึกษาเอกสารสัญญาและสัมภาษณ์จากบุคคลที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องกับการประเมินค่าของการเรียกร้องสิทธิจากการศึกษาในทั้งสามประเทศดังกล่าว

6.1 การเรียกร้องสิทธิเนื่องจากการเปลี่ยนแปลงขอบเขตของงาน

การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในการศึกษาของทั้งสามประเทศ ประกอบด้วย การเปลี่ยนแปลงปริมาณงาน การเพิ่มและลดงาน และงานเพิ่มพิเศษ การเปลี่ยนแปลงแต่ละประเภทมีการพิจารณาชดเชยที่แตกต่างกันออกไป ดังที่จะกล่าวถึงต่อไป

วิธีการชดเชยตามที่สหพันธ์วิศวกรที่ปรึกษานานาชาติ (FIDIC) เกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงงานได้ระบุไว้ว่าวิศวกรมีอำนาจสั่งให้ผู้รับเหมาเปลี่ยนแปลงงานจากที่ได้ระบุเอาไว้ในแบบก่อสร้างตามสัญญาได้ และมูลค่าที่เปลี่ยนแปลงไปนั้นจะนำมาพิจารณาราคาอีกครั้ง ซึ่งปัญหาที่ตามมาเมื่อปริมาณงานที่ทำจริงแตกต่างไปจากแบบก่อสร้างในสัญญามาก และโดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อข้อมูลหรือรายละเอียดของแบบก่อสร้างมีไม่เพียงพอต่อการดำเนินงานก่อสร้าง เช่น แบบรูปก่อสร้างที่เป็นส่วนหนึ่งของเอกสารสัญญานั้นเป็นเพียงโครงร่างของการดำเนินงาน ดังนั้นปริมาณงานจะได้เป็นตัวเลขที่ประมาณการแบบหยาบ งานออกแบบจะเสร็จเรียบร้อยในภายหลังจากที่ได้ทำสัญญาแล้ว หรือแม้งานที่ได้ออกแบบแล้วเสร็จก่อนที่จะประมูลงานมักจะถูกแก้ไขเพิ่มเติมอยู่บ่อยครั้ง ซึ่งเป็นที่ยอมรับกันว่าผู้รับเหมาจะได้รับการพิจารณาให้ชดเชยจากการเปลี่ยนแปลงงานนั้นด้วย (Thomas, 1993; Levin, 1998) ในกรณีที่วิศวกรหรือตัวแทนของผู้ว่าจ้างได้สั่งเพิ่มงานหรือเปลี่ยนแปลงงานที่คิดจากค่าใช้จ่ายจริงเป็นแบบรายวัน (Daywork Basis) ผู้รับเหมาจะได้รับเงิน

ชดเชยค่าแรงงาน ค่าวัสดุ อุปกรณ์ที่ได้ใช้ไปกับงานก่อสร้างนั้น แต่ผู้รับเหมาจะต้องจัดส่งรายการค่าใช้จ่ายต่างๆ และผลงานที่ทำได้เสนอต่อวิศวกรภายในช่วงระยะเวลาที่สัญญาได้กำหนดไว้ ตลอดจนจัดหาหลักฐาน เช่น ใบเสร็จรับเงิน และบันทึกประจำวัน เป็นต้น เพื่อใช้เป็นหลักฐานในยืนยันว่าได้จ่ายเงินนั้นจริง

6.1.1 การเปลี่ยนแปลงปริมาณงาน

การเปลี่ยนแปลงปริมาณงานที่เกิดขึ้นในงานก่อสร้างมีสาเหตุมาจากการประเมินปริมาณของฝ่ายผู้ว่าจ้างในขั้นตอนก่อนการประมูลงานแตกต่างจากปริมาณงานที่เกิดขึ้นจริงจนส่งผลให้มีการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นในระหว่างการดำเนินงาน (Jervis และ Levin, 1988) วิธีในการพิจารณาเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงปริมาณงานที่เกิดขึ้นในแต่ละประเทศนั้นมีข้อกำหนดในสัญญาก่อสร้างที่เหมือนกัน ดังที่จะได้กล่าวถึงต่อไป

การศึกษาในประเทศลาว

จากการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ใน MCTPC ที่ประเทศลาว พบว่าเมื่อปริมาณงานที่เปลี่ยนแปลงไปไม่เกินอัตราร้อยละ 15 ของปริมาณงานตามสัญญา (อ้างถึงในสัญญาก่อสร้าง) ผู้รับเหมาไม่ได้รับการพิจารณาให้ได้รับการชดเชยในส่วนที่เป็นค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นจากการเปลี่ยนแปลง แต่ได้รับการพิจารณาให้ขยายระยะเวลาก่อสร้างเนื่องจากการเปลี่ยนแปลงปริมาณงาน และสำหรับการเปลี่ยนแปลงปริมาณงานที่มีปริมาณสูงกว่าอัตราร้อยละ 15 ของปริมาณงานตามสัญญา วิศวกรที่ปรึกษา (Consultants) และวิศวกรโครงการเป็นผู้ที่มีหน้าที่ในการพิจารณาและตรวจสอบราคาของปริมาณของงานที่เปลี่ยนแปลงไปจากประสบการณ์ในการดำเนินงาน แล้วทำการเจรจาต่อรองกับผู้รับเหมาเพื่อให้ได้ราคาที่สมเหตุสมผล (Chaleunsouk, สัมภาษณ์, 23 พฤศจิกายน 2548 และ Ngonphachanh, สัมภาษณ์, 24 พฤศจิกายน 2548)

การศึกษาในประเทศไทย

การเปลี่ยนแปลงปริมาณงานที่เกิดขึ้นทำให้มีการเบิกจ่ายเงินเกินจากจำนวนเงินในสัญญา โดยทั่วไปแล้วผู้ว่าจ้างมีความเคร่งครัดในการเบิกจ่ายเงินที่เกินจากมูลค่าในสัญญา แต่สำหรับในกรณีที่ไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้สามารถเปลี่ยนแปลงงานได้ไม่เกินอัตราร้อยละ 15 ของปริมาณงานตามสัญญา (อ้างถึงในสัญญาก่อสร้างโครงการทางหลวงหมายเลข 401 กรมทางหลวง กระทรวงคมนาคม) แต่ถ้าการเปลี่ยนแปลงปริมาณงานเกินอัตราร้อยละ 15 ของปริมาณงานตามสัญญา ทางผู้ว่าจ้างมีการพิจารณาขยายเวลาการก่อสร้างให้แก่ผู้รับเหมาออกไปในบางส่วน แต่ค่าใช้จ่ายที่เพิ่มสูงขึ้นทางผู้ว่าจ้างต้องทำเรื่องเสนอต่อสำนักงบประมาณเพื่อขอความเห็นชอบจากสำนักงบประมาณ กระทรวงการคลัง ก่อนที่จะดำเนินงานในขั้นตอนต่อไป (พงศัษย์ วิชาสุรณฉล, สัมภาษณ์, 27 ตุลาคม 2549; วัลลภ วิรุพกุล, สัมภาษณ์, 3 พฤศจิกายน 2548)

การเปลี่ยนแปลงปริมาณงานเกิดขึ้นส่งผลให้ผู้รับเหมามีค่าใช้จ่ายและเวลาที่ใช้ในการดำเนินงานเพิ่มขึ้นหรือลดลงจากเดิมที่ระบุไว้ในสัญญา ซึ่งตามสัญญาผู้รับเหมาสามารถทำการเรียกร้องสิทธิต่อผู้ว่าจ้างได้ โดยอัตราราคาที่ใช้ในการคำนวณหาจำนวนเงินจากปริมาณงานที่เพิ่มขึ้นหรือลดลงนั้นใช้อัตราราคาเดิมที่ปรากฏอยู่ในบัญชีแสดงปริมาณงานและราคาค่าก่อสร้างในสัญญา โดยทางผู้ว่าจ้างมีตัวแทนเป็นวิศวกร โครงการทำหน้าที่ในการพิจารณา และทำการตกลงกับผู้รับเหมาเกี่ยวกับปริมาณงานที่เพิ่มขึ้นก่อนที่จะดำเนินงานก่อสร้างตามคำสั่งเพิ่มงานนั้น จากการสัมภาษณ์วิศวกรหรือตัวแทนของผู้ว่าจ้างพบว่าผู้รับเหมาไม่ได้รับการชดเชยในส่วนที่เป็นค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงที่ไม่เกินอัตราร้อยละ 15 ของปริมาณงานตามสัญญา แต่ได้รับการขยายระยะเวลาก่อสร้างเนื่องจากการเปลี่ยนแปลงปริมาณงาน สำหรับในกรณีที่มีการเปลี่ยนแปลงปริมาณงานมีมูลค่าสูงกว่าอัตราร้อยละ 15 ของปริมาณงานตามสัญญา วิศวกรหรือตัวแทนของผู้ว่าจ้างเป็นผู้พิจารณาจากประสบการณ์ถึงประเภทและปริมาณของงานที่เปลี่ยนแปลงไปแล้วจึงทำการเจรจาต่อรองกับผู้รับเหมาเพื่อให้ได้ราคาที่สมเหตุผล โดยการพิจารณาการเรียกร้องสิทธิที่เกิดขึ้นมีการพิจารณาเรียงตามลำดับความสำคัญของเอกสารสัญญา (Priority of Contract) (พงศัชช วิชาสุขมณฑล, สัมภาษณ์, 27 ตุลาคม 2548; วัลลภ วิรุพพกุล, สัมภาษณ์, 3 พฤศจิกายน 2548)

การศึกษาในประเทศเวียดนาม

จากการศึกษาในประเทศเวียดนาม พบว่าการเรียกร้องสิทธิเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงปริมาณงานทางฝ่ายผู้ว่าจ้างมีวิศวกรโครงการเป็นผู้ทำหน้าที่ในการพิจารณาชดเชยระยะเวลาการก่อสร้างและค่าใช้จ่ายที่เพิ่มขึ้น โดยพิจารณาจากหลักฐานและเอกสารอ้างอิงของผู้รับเหมาประเภทของการเปลี่ยนแปลงและประสบการณ์ในการดำเนินงาน (Nguyen Xuan Ving, สัมภาษณ์, 23 กุมภาพันธ์ 2549) การพิจารณาชดเชยค่าเสียหายจากการปริมาณงานที่เปลี่ยนแปลงไปทางผู้ว่าจ้างได้ใช้อัตราราคาของงานที่มีอยู่เดิมในบัญชีแสดงปริมาณงานและราคาค่าก่อสร้าง โดยทั่วไปแล้วผู้รับเหมาได้รับการชดเชยเฉพาะระยะเวลาการก่อสร้างที่เพิ่มขึ้นเท่านั้น (Nguyen Xuan Pho, สัมภาษณ์, 23 กุมภาพันธ์ 2549)

การพิจารณาชดเชยจากการเปลี่ยนแปลงปริมาณงานของการศึกษาในทั้งสามประเทศมีความเหมือนกันในวิธีการปฏิบัติ การคิดราคาของปริมาณงานที่เพิ่มขึ้นหรือลดลงจากบัญชีแสดงปริมาณงานและราคาค่าก่อสร้าง (B.O.Q.) โดยคิดจากอัตราราคาที่มีอยู่เดิมในบัญชีแสดงปริมาณงานและราคาค่าก่อสร้าง และสำหรับการเปลี่ยนแปลงปริมาณงานที่เพิ่มขึ้นไม่เกินอัตราร้อยละ 15 ของปริมาณงานตามสัญญา ในการศึกษาของทั้งสามประเทศฝ่ายผู้ว่าจ้างพิจารณาชดเชยให้เพียงระยะเวลาการก่อสร้างที่เพิ่มขึ้นเท่านั้น นอกจากนี้การศึกษาในลาว และ ไทยมีการพิจารณาเพื่อ

ชดเชยค่าเสียหายจากปริมาณที่เพิ่มขึ้นมากกว่าอัตราร้อยละ 15 ของปริมาณงานตามสัญญา และจากการศึกษาในเวียดนามมีการพิจารณาเพื่อชดเชยค่าเสียหายจากปริมาณที่เพิ่มขึ้นมากกว่าอัตราร้อยละ 15 ของปริมาณงานตามสัญญา

6.1.2 การเพิ่มและลดงาน

การเพิ่มและลดงานที่อยู่ในขอบเขตของสัญญาของฝ่ายผู้ว่าจ้างส่งผลให้การดำเนินงานของผู้รับเหมาล่าช้าและมีค่าใช้จ่ายเพิ่มสูงขึ้น ผู้รับเหมาสามารถทำการเรียกร้องสิทธิเพื่อขอชดเชยความเสียหายดังกล่าวจากผู้ว่าจ้างได้โดยใช้วิธีในการพิจารณาชดเชยจากการเพิ่มและลดงานตามสัญญา FIDIC (1999) ได้มีระบุไว้ว่าให้คิดใช้อัตราราคาตามรายการ (Item) เดิมที่มีอยู่ในเอกสารสัญญา แต่ถ้านงานเพิ่มนั้นไม่มีอยู่ในเอกสารสัญญา ผู้รับเหมามีหน้าที่ในการนำเสนอราคาของงานนั้นต่อผู้ว่าจ้างเพื่อให้ผู้ว่าจ้างหรือตัวแทนของผู้ว่าจ้างพิจารณา ก่อนที่จะมีการดำเนินงานก่อสร้างขึ้น

จากการศึกษาในลาว และไทย ผู้รับเหมาได้รับการพิจารณาชดเชยค่าเสียหายที่เกิดขึ้นจากการสั่งเพิ่มงานดังกล่าวได้เมื่อการเปลี่ยนแปลงงานนั้นมีปริมาณสูงกว่าอัตราร้อยละ 15 ของปริมาณงานตามสัญญาโดยผู้ว่าจ้างคิดชดเชยให้ตามปริมาณที่เปลี่ยนแปลงจริง ซึ่งผู้ว่าจ้างและผู้รับเหมาต้องตกลงกันก่อนที่จะมีดำเนินงานดังกล่าวเพื่อเจรจาในการขยายเวลา และขอค่าใช้จ่ายของการเปลี่ยนแปลงงานที่เกินจากที่สัญญาได้ระบุไว้ ในการพิจารณาเรื่องค่าใช้จ่ายที่เพิ่มขึ้นผู้รับเหมาและผู้ว่าจ้างหรือตัวแทนของผู้ว่าจ้างจะเจรจาดังกล่าวก่อนว่าจะใช้อัตราราคาใดในการดำเนินงานดังกล่าว และระยะเวลาที่ขยายออกไปนั้นพิจารณาจากประเภทของงาน ปริมาณงานและประสบการณ์ของวิศวกรหรือตัวแทนของผู้ว่าจ้างในการพิจารณา (Chudley, **สัมภาษณ์**, 8 พฤศจิกายน 2548; พงศ์ชัย วิชาสุขมณฑล, **สัมภาษณ์**, 27 ตุลาคม 2548; Chaleunsouk, **สัมภาษณ์**, 23 พฤศจิกายน 2548)

การศึกษาในประเทศเวียดนาม จากการสัมภาษณ์พบว่าเมื่อมีคำสั่งการเพิ่ม-ลดงานโดยผู้ว่าจ้างหรือตัวแทนของผู้ว่าจ้าง ทางผู้รับเหมามีหน้าที่ในการดำเนินงานตามคำสั่งที่ได้รับจากผู้ว่าจ้างหรือตัวแทนของผู้ว่าจ้าง ซึ่งค่าใช้จ่ายและระยะเวลาจากการดำเนินงานที่เพิ่มขึ้นผู้รับเหมาเป็นผู้ที่ทำรายงานส่งให้วิศวกรหรือตัวแทนของผู้ว่าจ้างซึ่งเป็นผู้ที่ทำการพิจารณาการชดเชยทั้งในเรื่องของเวลาและค่าใช้จ่ายที่เพิ่มสูงขึ้น โดยใช้ข้อมูลจากการจัดบันทึกการดำเนินงานและประสบการณ์ของวิศวกรหรือตัวแทนของผู้ว่าจ้างในการพิจารณา (Nguyen Xuan Pho, **สัมภาษณ์**, 23 กุมภาพันธ์ 2549) จากการเก็บข้อมูลพบว่าในบางครั้งผู้รับเหมาอาจได้รับการพิจารณาให้ขยายระยะเวลาในการก่อสร้างออกไป แต่ไม่ได้รับการชดเชยจากค่าใช้จ่ายที่เพิ่มขึ้น

ในสัญญาก่อสร้างได้มีระบุไว้ให้ผู้รับเหมาสามารถเรียกร้องสิทธิต่อผู้ว่าจ้างได้เพื่อขอชดเชยค่าใช้จ่ายและเวลาที่เพิ่มขึ้นได้เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงจากที่ได้กำหนดไว้ในสัญญา (FIDIC, 1999) และในความเป็นจริงจากการเก็บข้อมูลของการศึกษาในลาวเกี่ยวกับการสั่งเพิ่ม-ลดงานพบว่าเมื่อมีการเพิ่มงานเกินอัตราร้อยละ 15 ของปริมาณงานตามสัญญา ผู้รับเหมามักได้รับการขยายเวลาการก่อสร้างออกไปเพียงอย่างเดียว แต่จากการศึกษาในไทย และเวียดนามผู้ว่าจ้างได้พิจารณาให้ทั้งเวลาและค่าใช้จ่ายที่เพิ่มขึ้น

6.1.3 งานเพิ่มพิเศษ

เมื่อการก่อสร้างมีปริมาณงานที่ต้องทำเพิ่มมากขึ้นและเป็นงานใหม่ที่เพิ่มเติมขึ้นมาที่ไม่อยู่ในสัญญาก่อสร้างเดิม ผู้รับเหมาจึงได้ทำการเจรจาตกลงกับผู้ว่าจ้างสำหรับงานใหม่ที่เพิ่มขึ้นมา โดยวิธีการพิจารณาชดเชยนั้นมีการพิจารณาราคาของงานก่อสร้างที่เปลี่ยนแปลงไปอยู่ 2 วิธี (Levin, 1998) คือ Forward Pricing และ Postpricing ซึ่งมีรายละเอียดในการพิจารณามูลค่าของงานก่อสร้างคล้ายกัน แต่แตกต่างกันในขั้นตอนของการพิจารณามูลค่าของงานที่เปลี่ยนแปลงไป นั่นคือ Forward Pricing ราคางานที่ผู้ว่าจ้างได้กำหนดไว้แล้ว (Fixed Price) แต่ทั้งนี้ผู้ว่าจ้างและผู้รับเหมาจะเจรจาตกลงกันก่อนที่จะมีการดำเนินงานก่อสร้างทั้งเรื่องราคาก่อสร้าง ระยะเวลาการดำเนินงาน เพื่อความยุติธรรมของทั้งสองฝ่าย ในส่วน Postpricing เป็นการพิจารณาชดเชยความเสียหายที่เกิดขึ้นระหว่างการดำเนินงานก่อสร้างที่ฝ่ายผู้ว่าจ้างและผู้รับเหมายังไม่ได้ตกลงกันเรื่องของราคา และเวลาที่ใช้ในงานก่อสร้าง แต่ทั้งสองฝ่ายจะตกลงกันเมื่องานก่อสร้างได้เสร็จสิ้นแล้ว ซึ่งมูลค่างานของวิธี Postpricing พิจารณาจากปริมาณงานที่ได้ทำจริงโดยอาศัยข้อมูล และหลักฐานจากการจดบันทึกของผู้รับเหมา

จากการศึกษาในทั้งสามประเทศพบว่ากระบวนการพิจารณาชดเชยสำหรับงานเพิ่มเติมพิเศษที่อยู่นอกเหนือจากสัญญาเดิมนั้น ฝ่ายผู้ว่าจ้างเป็นผู้ที่สั่งการให้ผู้รับเหมาพิจารณาเสนอราคาของงานนั้นให้แก่ฝ่ายผู้ว่าจ้างแล้วจึงทำการตกลงราคากันก่อนที่จะมีการดำเนินงาน (Forward Pricing) รวมถึงการทำสัญญาขึ้นมาใหม่อีกหนึ่งฉบับสำหรับงานเพิ่มพิเศษ เพื่อป้องกันความสับสนกับสัญญาก่อสร้างเดิม และข้อพิพาทที่อาจเกิดขึ้นตามมาได้ในภายหลัง (พงศัชชัย วิชาสุขมณฑล, สัมภาษณ์, 27 ตุลาคม 2548; Chudley, สัมภาษณ์, 8 พฤศจิกายน 2548; Chaleunsouk, สัมภาษณ์, 23 พฤศจิกายน 2548; Nguyen Xuan Pho, สัมภาษณ์, 23 กุมภาพันธ์ 2549) ตัวอย่างของงานเพิ่มพิเศษในโครงการก่อสร้างทางหลวงหมายเลข 401 อ.สีชล-อ.ท่าศาลา จังหวัดนครศรีธรรมราช ฝ่ายผู้ว่าจ้างได้สั่งเพิ่มงานก่อสร้างสะพานลอยคนข้ามแบบคอนกรีตเสริมเหล็ก และการติดตั้งไฟจราจรเพิ่มเติมจากที่ได้ระบุไว้ในแบบก่อสร้างเดิม

นอกจากนี้ในการศึกษาของไทย พบว่านายช่างโครงการไม่มีอำนาจที่สั่งการใดๆ นอกเหนือจากสัญญา ซึ่งเป็นสาเหตุให้การดำเนินงานล่าช้าออกไป อีกทั้งไม่มีอำนาจสั่งทำงานเพิ่มเติมนอกเหนือจากสัญญา และไม่สามารถเปลี่ยนแปลงแบบรูปก่อสร้างโดยไม่ได้รับอนุญาต (Chudley, สัมภาษณ์, 8 พฤศจิกายน 2548)

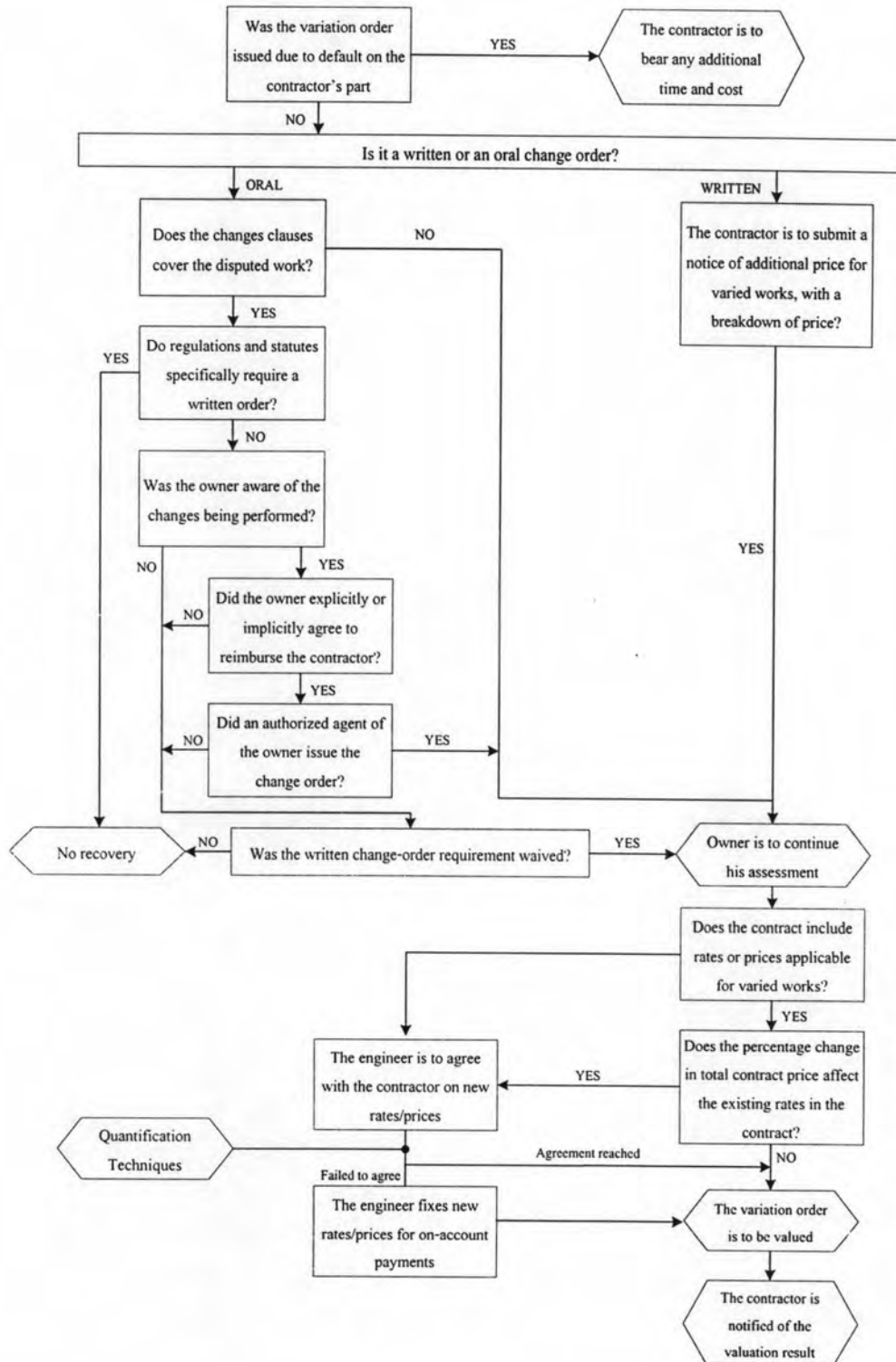
จาก Abdul และคณะ (2002) ได้กล่าวถึงการคิดค่าใช้จ่ายเนื่องจากการเรียกร้องสิทธิที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลง ค่าใช้จ่ายต่างๆควรประกอบด้วยค่าใช้จ่ายทางตรงและค่าดำเนินการในสำนักงาน (Home-Office Overhead) หรือค่าใช้จ่ายทางอ้อมซึ่งค่าใช้จ่ายที่ควรพิจารณาเพื่อขอชดเชยควรประกอบด้วย ค่าแรงงานที่เพิ่มขึ้น ค่าเครื่องจักร อุปกรณ์ และวัสดุที่เพิ่มขึ้น ค่าดำเนินการในสำนักงานที่เพิ่มขึ้น (Increased Overhead Costs) การเรียกร้องค่าเสียหายโดยผู้รับจ้างนั้นมักเกิดขึ้นพร้อมกับการเรียกร้องขอขยายเวลาการปฏิบัติงานเพิ่มเติม เนื่องจากความล่าช้าจากการกระทำของผู้ว่าจ้างทำให้ผู้รับเหมามีค่าใช้จ่ายเพิ่มขึ้น ความล่าช้าที่เกิดขึ้นนี้เรียกว่า ความล่าช้าที่สามารถชดเชยได้ (Compensable Delay) (Jervis และ Levin, 1988)

จากรูปที่ 6-1 เป็นรูปแบบการเปลี่ยนแปลงงานที่เป็นคำสั่งเปลี่ยนแปลงงานแบบปากเปล่า (Oral Change Order) และคำสั่งเปลี่ยนแปลงงานแบบเป็นลายลักษณ์อักษร (Written Change Order) การเรียกร้องสิทธิเนื่องจากการเปลี่ยนแปลงงานนี้มีสาเหตุมาจากความเป็นได้ 2 ประการ ดังนี้ 1) ความไม่เห็นด้วยกับระยะเวลาที่ขยายออกไปเนื่องจากการเปลี่ยนแปลงงาน หรือ 2) ความไม่เห็นด้วยกับค่าเสียหายที่ชดเชยให้เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงงาน

โดยค่าแรงงานที่พิจารณาในการเรียกร้องสิทธิ ประกอบด้วยค่าแรงงานทางตรง และค่าแรงงานทางอ้อม ในการพิจารณาค่าแรงงานทางตรงได้มาจากการจัดบันทึกค่าแรงงานที่ดำเนินงานจริง ส่วนค่าแรงงานทางอ้อม คือ ค่าเสียหายอื่นๆ เกี่ยวข้องกับการดำเนินงาน (Barrie และ Paulson, 1992) ซึ่งค่าแรงงานดังกล่าวพิจารณาได้โดยใช้วิธีการประเมินจากผลผลิตที่สูญเสียไปเมื่อขอบเขตการดำเนินงานไม่เป็นไปตามสัญญา (Abdul และคณะ, 2002) จากการสัมภาษณ์ในทั้งสามประเทศ พบว่าได้มีการพิจารณาค่าแรงงาน โดยใช้ข้อมูลที่ได้จากการบันทึกและอัตราผลผลิตที่สูญเสียไป

การพิจารณาค่าดำเนินงานสำนักงานใหญ่ (Home-Office Overhead) ที่เพิ่มขึ้นจากการทำงานก่อสร้างไม่เป็นไปตามสัญญา ในสหรัฐอเมริกาใช้ Eicheley's Formula ในการพิจารณาค่าเสียหายดังกล่าว (Jervis และ Levin, 1988) จากการศึกษาในประเทศลาว และไทยพบว่าวิธีในการพิจารณาค่าดังกล่าวคิดเป็นอัตราร้อยละของมูลค่าความเสียหายทั้งหมดที่เกิดขึ้น (พงศัชชัย วิชาสุขมณฑล, สัมภาษณ์, 27 ตุลาคม 2548; Chaleunsouk, สัมภาษณ์, 23 พฤศจิกายน 2548) และจากการศึกษาในเวียดนามเกี่ยวกับวิธีในการพิจารณาค่าดำเนินงานในสำนักงานที่เพิ่มขึ้นเนื่องจากการ

คำเนิงานไม่เป็นไปตามสัญญาพบว่าไม่มีการพิจารณาค่าชดเชยดังกล่าวให้แก่ผู้รับจ้าง (Nguyen Xuan Pho, สัมภาษณ์, 23 กุมภาพันธ์ 2549)

รูปที่ 6-1 รูปแบบของการเปลี่ยนแปลงงาน (Variation Orders Model: Abdul-Malak, M.A.U., El-Saadi, M.M.H. and Abou-Zeid, M.G, 2002)

6.2 การเรียกร้องสิทธิเนื่องจากความล่าช้าและการเร่งงาน

การเรียกร้องสิทธิที่เกิดจากความล่าช้าที่จะกล่าวถึงนี้ ประกอบด้วยความล่าช้าในการดำเนินงาน และความล่าช้าเกี่ยวกับการจ่ายเงิน ซึ่งมีข้อมูลมาจากการสัมภาษณ์ และศึกษาจากเอกสารที่เกี่ยวข้องของทั้งสามประเทศ ดังจะนำเสนอในรายละเอียดต่อไป

6.2.1 ความล่าช้าในการส่งมอบพื้นที่ก่อสร้าง

ในสัญญา FIDIC ได้กล่าวถึงการไม่สามารถเข้าไปในสถานที่ก่อสร้าง (Lack of Right of Access to the Site) มีระบุไว้ว่าผู้รับเหมามีสิทธิในการขอขยายเวลาก่อสร้าง และขอชดเชยค่าใช้จ่ายที่เพิ่มขึ้น เนื่องจากผู้รับเหมาไม่ได้รับความสะดวกในเรื่องของพื้นที่ใช้สอยของสถานที่ก่อสร้าง โดยแจ้งให้วิศวกรทราบก่อนล่วงหน้า (FIDIC, 1999)

ในเขตทางหรือสิ่งอำนวยความสะดวกของสาธารณะ (Rights of Way and Facilities) ซึ่งได้มีระบุเอาไว้ว่าถ้าวิศวกรหรือตัวแทนของผู้ว่าจ้างได้สั่งให้ผู้รับเหมาทำงานบนถนนหรือพื้นที่อื่นที่อยู่นอกเขตสถานที่ก่อสร้าง ผู้รับเหมาต้องแจ้งให้วิศวกรหรือตัวแทนของผู้ว่าจ้างทราบถึงปัญหาที่เกิดขึ้นก่อนเริ่มงาน เพื่อให้ผู้ว่าจ้างตรวจสอบและแก้ไขปัญหาในการใช้พื้นที่ได้ทันเวลา แต่ถ้าการดำเนินงานของผู้ว่าจ้างล่าช้า ผู้รับเหมามีสิทธิที่จะได้รับการขยายเวลา โดยการยื่นหนังสือตามข้อกำหนดในการขอขยายเวลาได้ (พงศ์ชัย วิชาสุขมณฑล, สัมภาษณ์, 27 ตุลาคม 2548; Siharath, สัมภาษณ์, 22 พฤศจิกายน 2548; Nguyen Xuan Pho, สัมภาษณ์, 23 กุมภาพันธ์ 2549)

วิธีในการพิจารณาชดเชยการเรียกร้องสิทธิสำหรับความล่าช้าในการส่งมอบพื้นที่ก่อสร้างของฝ่ายผู้ว่าจ้าง ในการศึกษาของประเทศลาว ไทย และเวียดนาม พบว่าใช้วิธีการเปรียบเทียบแผนงานจริงในการดำเนินงาน (Actual Plan Schedule) กับแผนงานเดิมที่ได้มีการวางแผนเอาไว้ (As-Planned Schedule) เพื่อขยายระยะเวลาในการดำเนินงานรวมถึงค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้น ค่าผลกำไรที่ผู้รับเหมาสมควรได้รับโดยบวกเพิ่มเป็นอัตราร้อยละของค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นตามที่ได้ระบุไว้ในเอกสารสำหรับผู้เข้าร่วมประมูล (Appendix to Tender) (พงศ์ชัย วิชาสุขมณฑล, สัมภาษณ์, 27 ตุลาคม 2548; Siharath, สัมภาษณ์, 22 พฤศจิกายน 2548; Nguyen Xuan Pho, สัมภาษณ์, 23 กุมภาพันธ์ 2549)

6.2.2 ความล่าช้าในการชี้แจงรายละเอียด หรือแบบรูปก่อสร้าง

สัญญา FIDIC (1999) ได้กล่าวถึงความล่าช้าที่เกี่ยวกับแบบก่อสร้าง หรือการชี้แจงรายละเอียดในข้อกำหนดที่ 1.9 Delayed Drawings or Instructions ได้ระบุไว้ว่าถ้าวิศวกรหรือตัวแทนของผู้ว่าจ้างไม่สามารถดำเนินการชี้แจงต่อผู้รับเหมาภายในระยะเวลาที่กำหนดทำให้เกิดความล่าช้าขึ้นในการ

ดำเนินงาน ดังนั้นผู้รับเหมามีสิทธิในการเรียกร้องสิทธิเพื่อขอขยายเวลา รวมถึงค่าใช้จ่ายบวกกับผลกำไรที่ควรได้รับเนื่องจากความล่าช้าดังกล่าวได้

วิธีการพิจารณาชดเชยการเรียกร้องสิทธิเนื่องจากความล่าช้าในการชี้แจงรายละเอียดหรือแบบก่อสร้างทั้งนี้รวมไปถึงข้อบกพร่องในการออกแบบโดยฝ่ายผู้ว่าจ้าง จากการศึกษาของทั้งสามประเทศได้มีการพิจารณาจากประสบการณ์ของวิศวกร และเอกสารจากผู้รับเหมาที่ได้ส่งมาพร้อมกับหนังสือแจ้งเพื่อทำการเรียกร้องสิทธิ วิธีที่ใช้พิจารณาชดเชยจากการศึกษาในประเทศลาวและไทยใช้วิธีการเปรียบเทียบแผนงานจริงในการดำเนินงานกับแผนงานที่วางไว้ เพื่อขยายระยะเวลาในการดำเนินงาน รวมถึงค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้น ค่าผลกำไรที่ผู้รับเหมาสมควรได้รับได้บวกเพิ่มเป็นอัตราร้อยละของค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้น ซึ่งมีวิธีการพิจารณาเหมือนกับการพิจารณาชดเชยเนื่องจากความล่าช้าในการส่งมอบพื้นที่ก่อสร้างของฝ่ายผู้ว่าจ้าง (พงศ์ชัย วิชาสุขมณฑล, สัมภาษณ์, 27 ตุลาคม 2548; Siharath, สัมภาษณ์, 22 พฤศจิกายน 2548; Chaleunsouk, สัมภาษณ์, 22 พฤศจิกายน 2548) ในส่วนของการศึกษาในประเทศเวียดนามไม่มีข้อมูลในการพิจารณาชดเชยจากความล่าช้าในการชี้แจงรายละเอียด หรือแบบก่อสร้าง

6.2.3 ความล่าช้าในการจ่ายเงิน

เมื่อผู้รับเหมาดำเนินงานครบตามที่ได้ตกลงไว้ในสัญญาพร้อมทั้งได้รับการตรวจสอบและอนุมัติจากวิศวกรแล้ว ผู้รับเหมามีสิทธิที่จะขอเบิกจ่ายเงินได้ตามสัญญา แต่ถ้าผู้ว่าจ้างไม่สามารถจ่ายเงินให้แก่ผู้รับเหมาได้ภายในระยะเวลาที่กำหนด ผู้รับเหมามีสิทธิที่จะเรียกร้องสิทธิเพื่อขอชดเชยค่าเสียหายได้ ทั้งนี้จากการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ในทั้งสามประเทศพบว่าแหล่งเงินของโครงการเงินกู้และเงินช่วยเหลือแบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ เงินสนับสนุนจากแหล่งเงินกู้ และเงินงบประมาณแผ่นดิน (วัลลภ วิรุพหกุล, สัมภาษณ์, 3 พฤศจิกายน 2548; ปองสุข อนุดิศย์, สัมภาษณ์, 3 พฤศจิกายน 2548; Douangprachanh, สัมภาษณ์, 25 พฤศจิกายน 2548; Nguyen Viet Hung, สัมภาษณ์, 22 กุมภาพันธ์ 2549) ซึ่งมีข้อมูลจากการสัมภาษณ์เกี่ยวกับการเบิกจ่ายเงิน ดังนี้

การศึกษาในประเทศลาว

จากการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ใน MCTPC และผู้รับเหมาในลาวเกี่ยวกับความล่าช้าในการจ่ายเงินโดยฝ่ายผู้ว่าจ้าง พบว่าเป็นส่วนเงินสนับสนุนจากรัฐบาลที่มีความล่าช้าเป็นเวลาประมาณ 4 ถึง 5 เดือน (Ngonphachanh, สัมภาษณ์, 24 พฤศจิกายน 2548; Nucsomphone, สัมภาษณ์, 23 พฤษภาคม 2549) ซึ่งในสัญญาผู้รับเหมาสามารถเรียกร้องสิทธิของความเสียหายที่เกิดขึ้นต่อผู้ว่าจ้างเป็นจำนวนเงินได้ แต่อาจมีในบางครั้งที่ผู้ว่าจ้างได้ชดเชยค่าเสียหายให้แก่ผู้รับเหมาเป็นที่ฝ่ายผู้ว่าจ้างมีอยู่แล้วตามความเหมาะสม เช่น น้ำมัน ทรัพยากรธรรมชาติ เป็นต้น รวมถึงในบางครั้งฝ่ายผู้ว่าจ้าง (รัฐบาล) ได้ลดภาษีที่ผู้รับเหมาต้องจ่ายให้รัฐบาลด้วย และในการชดเชยค่าเสียหาย

ดังกล่าวทั้งสองฝ่ายต้องทำข้อตกลงกันก่อนเพื่อความโปร่งใสและยุติธรรมในการดำเนินงาน (Chaleunsouk, สัมภาษณ์, 23 พฤศจิกายน 2548)

การศึกษาในประเทศไทย

จากการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ในกองโครงการเงินกู้และเงินช่วยเหลือ กรมทางหลวง เกี่ยวกับการจ่ายเงินล่าช้าของผู้ว่าจ้าง พบว่าความล่าช้าที่เกิดขึ้นส่วนใหญ่เป็นการเบิกจ่ายเงินใน ส่วนของเงินสนับสนุนจากรัฐบาลหรือเงินงบประมาณแผ่นดิน และเมื่อผู้ว่าจ้างไม่สามารถจ่ายเงิน ตามเวลาที่กำหนด ผู้ว่าจ้างจะชดเชยค่าเสียหายเนื่องจากความล่าช้าในการจ่ายเงินโดยการลดภาษีที่ ต้องจ่ายให้กับภาครัฐ รวมทั้งผลประโยชน์ในการคัดเลือกเพื่อทำงานในโครงการรัฐบาล โครงการ ต่อไป ทั้งนี้ผู้ว่าจ้างและผู้รับเหมาต้องมีการตกลงกันก่อนเพื่อความถูกต้องและโปร่งใสในการ ทำงานของแต่ละฝ่าย (พงศ์ชัย วิชาสุขุมณฑล, สัมภาษณ์, 21 ตุลาคม 2548; วัลลภ วิรุพหกุล, สัมภาษณ์, 3 พฤศจิกายน 2548; ปองสุข อนุดิษฐ์, สัมภาษณ์, 3 พฤศจิกายน 2548)

การศึกษาในประเทศเวียดนาม

จากการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ใน Legal Department และ Inspection Department, Ministry of Construction พบว่าเมื่อผู้ว่าจ้างจ่ายเงินล่าช้าไม่เป็นไปตามที่กำหนดในสัญญาผู้รับเหมาสามารถ เรียกร้องสิทธิต่อผู้ว่าจ้าง (รัฐบาล) ให้จ่ายเงินตามงวดงานที่ระบุในสัญญาและค่าปรับจากความล่าช้า ในการจ่ายเงิน ซึ่งผู้ว่าจ้างจะต้องจ่ายเงินงวดที่เกิดขึ้นและต้องคิดค่าปรับเป็นดอกเบี้ยจากความล่าช้า ในการจ่ายเงินให้แก่ผู้รับเหมาตามงานที่ทำแล้วเสร็จในงวดนั้นๆบวกกำไร (หรือที่เรียกว่า Financial Change) ได้ไม่เกินอัตราร้อยละ 7 ของมูลค่างานที่ทำแล้วเสร็จในงวดนั้น (Nguyen Xuan Ving, สัมภาษณ์, 23 กุมภาพันธ์ 2549; Nguyen Xuan Nhat, สัมภาษณ์, 20 กุมภาพันธ์ 2549)

6.2.4 การตรวจสอบ และการทดสอบงานก่อสร้าง

ผู้รับเหมาสิทธิในการขอชดเชยต่อผู้ว่าจ้างในกรณีที่วิศวกรหรือตัวแทนของผู้ว่าจ้างมี ความล่าช้าในการปฏิบัติงาน โดยผู้รับเหมาทำหน้าที่ในการจัดทำหนังสือแจ้งการเรียกร้องสิทธิ (Notice of Claim) และทำรายงานเสนอต่อวิศวกรหรือตัวแทนของผู้ว่าจ้างตามข้อกำหนดที่ 20.1 Contractor's Claims เพื่อขอขยายเวลาเนื่องจากความล่าช้า รวมถึงค่าใช้จ่ายรวมกับผลกำไรที่ ผู้รับเหมาควรได้รับเนื่องจากเวลาที่สูญเสียไป (FIDIC, 1999)

จากการสัมภาษณ์ในการศึกษาของประเทศลาว และไทย พบว่าวิธีการพิจารณาชดเชย เนื่องจากความล่าช้าในการตรวจสอบ และทดสอบในงานก่อสร้างนี้มีวิธีที่ใช้ในการพิจารณาที่ เหมือนกับวิธีการพิจารณาชดเชยความล่าช้าในการชี้แจงรายละเอียด หรือแบบก่อสร้าง นั่นคือใช้ วิธีการเปรียบเทียบแผนงานจริงในการดำเนินงาน กับแผนงานที่วางไว้ เพื่อขยายระยะเวลาในการ

ดำเนินงาน รวมถึงค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้น ค่าผลกำไรที่ควรได้รับของผู้รับเหมาได้บวกเพิ่มเป็นอัตราร้อยละของค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้น แต่ในส่วนของการศึกษาในประเทศเวียดนามไม่มีข้อมูลในการพิจารณาชดเชย (พงศัษย์ วิชาสุขมณฑล, สัมภาษณ์, 27 ตุลาคม 2548; Chaleunsouk, สัมภาษณ์, 22 พฤศจิกายน 2548)

จากความล่าช้าในการส่งมอบพื้นที่ก่อสร้าง และความล่าช้าในการชี้แจงรายละเอียด หรือแบบรูปก่อสร้างที่เกิดขึ้นในงานก่อสร้าง รวมไปถึงความล่าช้าในการตรวจสอบและการทดสอบงานก่อสร้างในสัญญาได้ระบุให้ผู้รับเหมาได้รับการชดเชยทั้งเวลาและค่าเสียหายและค่าผลกำไรที่ผู้รับเหมาสมควรได้รับ แต่ในความเป็นจริงแล้วจากการศึกษาในทั้งสามประเทศทางผู้ว่าจ้างไม่ได้มีการพิจารณาในส่วน of ค่าเสียหายและค่าผลกำไรที่ผู้รับเหมาสมควรได้รับในระหว่างที่เกิดความล่าช้าดังกล่าวฝ่ายผู้ว่าจ้างพิจารณาชดเชยให้เพียงเวลาที่เพิ่มขึ้นเท่านั้น ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากงบประมาณของแต่ละโครงการมีจำกัด และทางฝ่ายผู้ว่าจ้างอาจเห็นว่าผู้รับเหมายังสามารถแบกรับภาระนั้นได้

6.2.5 การเร่งงานโดยผู้ว่าจ้าง

เมื่อผู้ว่าจ้างมีนโยบายให้โครงการก่อสร้างแล้วเสร็จก่อนกำหนดตามที่ได้ระบุในสัญญาผู้ว่าจ้างได้ทำการเร่งงานให้ผู้รับเหมาดำเนินงานให้เร็วขึ้นแล้วนั้นวิศวกรมีหนังสือแจ้ง (Notice) ถึงผู้รับเหมาให้เร่งดำเนินการก่อสร้างให้ทันตามแผนงานที่ได้กำหนดขึ้นมาใหม่ส่งผลให้ค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานของผู้รับเหมาเพิ่มขึ้น เช่น แรงงานนอกเวลา เครื่องจักร อุปกรณ์ และค่าใส่หุ้ย (Overhead) เป็นต้น

มากกว่านั้นการเร่งงานที่เกิดจากการดำเนินงานของผู้รับเหมาล่าช้าไม่เป็นไปตามที่วางแผนไว้ส่งผลให้โครงการไม่เสร็จทันตามกำหนดตามแผนงานเดิมที่วางไว้ ซึ่งความล่าช้าดังกล่าวมีสาเหตุมาจากฝ่ายผู้ว่าจ้าง เช่น วิศวกรใช้เวลาตัดสินใจแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นมากกว่าที่กำหนดไว้ และการขาดแคลนวัสดุก่อสร้าง เป็นต้น

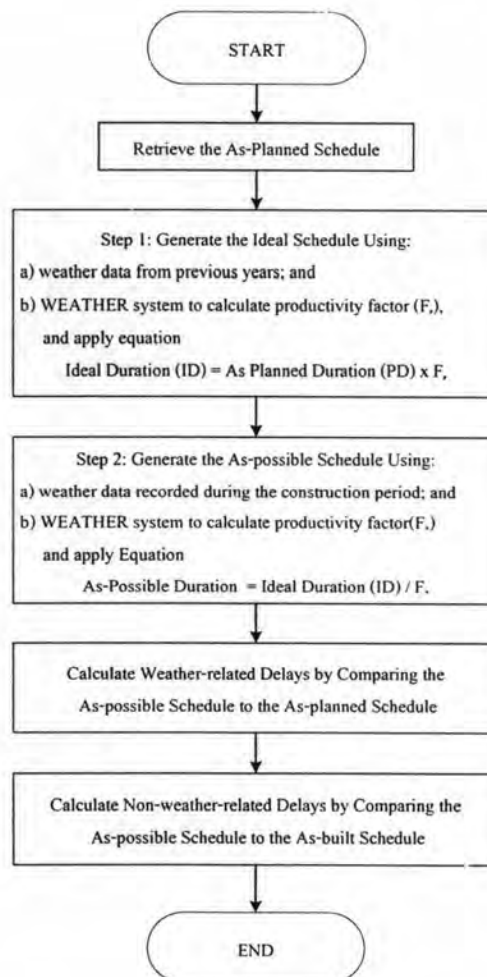
จากข้อมูลในการสัมภาษณ์ของการศึกษาในทั้งสามประเทศ พบว่าผู้รับเหมาสามารถเรียกร้องสิทธิจากการเร่งงานดังกล่าวได้ โดยวิศวกรได้พิจารณาชดเชยค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นเป็นแบบรายวัน ซึ่งมีกำหนดอยู่ในสัญญาก่อสร้าง (พงศัษย์ วิชาสุขมณฑล, สัมภาษณ์, 21 ตุลาคม 2548; วัลลภ วิรุพหกุล, สัมภาษณ์, 3 พฤศจิกายน 2548; Chaleunsouk, สัมภาษณ์, 23 พฤศจิกายน 2548 และ Nguyen Xuan Pho, สัมภาษณ์, 23 กุมภาพันธ์ 2549)

ค่าใช้จ่ายที่มีความจำเป็นในการพิจารณาจากผลของการเร่งงานโดยฝ่ายผู้ว่าจ้างประกอบด้วยค่าล่วงเวลาที่ไม่ทำให้เกิดงาน (Non-Productive Overtime) ค่าใช้จ่ายที่เพิ่มขึ้นจากการ

จ้างงานและการดำเนินงานล่วงเวลา การสูญเสียความสามารถในการผลิต ค่าระบบสาธารณูปโภคที่เพิ่มขึ้น ค่าเช่าเครื่องมือ อุปกรณ์ และเครื่องจักรที่เพิ่มขึ้น ซึ่งค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นเหล่านี้เป็นส่วนที่สามารถมองเห็นได้อย่างชัดเจนจากการเก็บบันทึกข้อมูลของผู้รับเหมา

6.3 การเรียกร้อยสิทธิเนื่องจากสภาพของสถานที่ก่อสร้างที่แตกต่างไปจากเงื่อนไข

กระบวนการพิจารณาการชดเชยค่าเสียหายที่เกี่ยวกับสภาพภูมิอากาศมีขั้นตอนและวิธีที่ใช้ในการพิจารณาดังแสดงในรูปที่ 6-2 โดยคำนวณหาระยะเวลาที่เหมาะสมในการก่อสร้าง (Ideal Duration: ID) และระยะเวลาใช้ในการก่อสร้าง (As-Possible Duration) แล้วนำระยะเวลาที่ได้ทั้งสองมาเปรียบเทียบ เพื่อคำนวณหาความล่าช้าจากสภาพภูมิอากาศ และความล่าช้าจากสาเหตุอื่น (Moselhi, 2002)

รูปที่ 6-2 การวิเคราะห์การเรียกร้อยสิทธิที่เกี่ยวกับสภาพภูมิอากาศ

(Analysis of Weather-Related Claims; ที่มา: Moselhi, 2002)

จากการสัมภาษณ์ในการศึกษาของประเทศลาว และไทย พบว่าเมื่อมีการเรียกร่องสิทธิ์ที่เกี่ยวกับสภาพภูมิอากาศเกิดขึ้น ผู้ว่าจ้างจะพิจารณาเวลาที่เปลี่ยนแปลงไปโดยใช้ Critical Path Method เพื่อสร้าง As-Built Schedule จากนั้นทำการเปรียบเทียบกับ As-Planned Schedule แล้วเปรียบเทียบเพื่อหาความแตกต่างทางด้านเวลา โดยใช้ข้อมูลอ้างอิงจากกรมอุตุนิยมวิทยา ประเทศไทย และข้อมูลจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องของประเทศลาว (พงศ์ชัย วิชาสุรมณฑล, สัมภาษณ์, 5 มกราคม 2549; วัลลภ วิรุพทกุล, สัมภาษณ์, 3 พฤศจิกายน 2548 และ Chaleunsouk, สัมภาษณ์, 23 พฤศจิกายน 2548)

จากการสัมภาษณ์ในเวียดนามทำให้ทราบว่าเมื่อเกิดเหตุการณ์ดังกล่าวขึ้น ทางฝ่ายผู้ว่าจ้าง (Ministry of Construction) จะจ้าง Consulting Agency เพื่อกำหนดปัญหา และค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้น และการดำเนินงานจะปฏิบัติตามที่ได้ระบุไว้ในสัญญา (Nguyen Xuan Pho, สัมภาษณ์, 23 กุมภาพันธ์ 2549)

เมื่อทำการเปรียบเทียบวิธีที่ใช้ในการพิจารณาระยะเวลาในการก่อสร้างที่เพิ่มขึ้นในการศึกษาของลาว และไทย กับวิธีการพิจารณาที่เสนอโดย Moselbi (2002) พบว่ามีวิธีที่ใช้ในการคำนวณหาระยะเวลาที่เปลี่ยนแปลงไปที่คล้ายคลึงกัน แต่แตกต่างกันที่ Moselbi (2002) ได้นำข้อมูลของสภาพอากาศ (Weather) ที่ได้มาคำนวณเป็น Factor (F) เข้ามาช่วยในการคำนวณหาระยะเวลาที่ต้องการ ซึ่งวิธีการที่ใช้ในลาว และไทย เป็นเพียงการนำเอาแผนงานที่ได้เตรียมการไว้แล้วมาเปรียบเทียบกัน

นอกจากนี้ในการศึกษาของทั้งสามประเทศยังพบว่าสำหรับการเรียกร่องสิทธิ์ที่เกิดจากเหตุสุดวิสัย ยกตัวอย่างเช่น เกิดน้ำท่วม ผู้รับเหมาต้องนำหลักฐานมาจากกรมอุตุนิยมวิทยาเพื่อใช้ประกอบในการพิจารณาการเรียกร่องสิทธิ์ขอขยายเวลาก่อสร้างของผู้ว่าจ้าง และสำหรับการเรียกร่องสิทธิ์เพื่อขอค่าชดเชยที่เกิดจากเหตุสุดวิสัย (อุทกภัย) ผู้รับเหมาสามารถทำการเรียกร่องสิทธิ์ได้จากบริษัทประกันภัย (Insurance of Work) และประกันภัยบุคคลที่สาม (Third Party Insurance)

การชดเชยตามสัญญาที่เป็นไปตามสัญญา FIDIC ที่เกี่ยวกับสภาพทางกายภาพมีความผิดปกติและสิ่งกีดขวางต่อการดำเนินงานก่อสร้าง (Adverse Physical Conditions and Artificial Obstructions) การเรียกร่องสิทธิ์ที่เกิดมาจากสาเหตุดังกล่าวนี้เป็นการขอขยายระยะเวลางานก่อสร้างออกไป และขอชดเชยค่าใช้จ่ายที่เพิ่มขึ้น โดยผู้รับเหมาทำหน้าที่แจ้งให้วิศวกรหรือตัวแทนผู้ว่าจ้างได้รับทราบถึงปัญหาอุปสรรคที่เกิดขึ้นในระหว่างการทำงาน รวมถึงปริมาณงานหรือค่าใช้จ่ายที่เพิ่มขึ้นจากปัญหาและอุปสรรคดังกล่าว นอกจากนี้ถ้าในภายหลังพบว่าปัญหาหรืออุปสรรคมีความรุนแรงกว่าที่ได้คาดการณ์ไว้ พร้อมทั้งค่าใช้จ่ายที่ได้เสนอไปยังไม่เพียงพอ ผู้รับเหมาควรแจ้งเพิ่มเติมทันที (FIDIC, 1999)

6.4 การเรียกร้องสิทธิเนื่องจากความผันผวน

เมื่อราคาของวัสดุก่อสร้าง น้ำมัน และสิ่งอื่นที่มีความจำเป็นในงานก่อสร้างเกิดความผันผวนจนส่งผลกระทบต่อค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานที่เพิ่มสูงขึ้น โดยในสัญญาก่อสร้างมีข้อกำหนดเกี่ยวกับการปรับราคา (Price Adjustment Clause) เพื่อพิจารณาปรับราคาที่เปลี่ยนแปลงไปให้แก่ผู้รับเหมา จากการศึกษาในทั้งสามประเทศพบว่าในสัญญาก่อสร้างโครงการเงินกู้และเงินช่วยเหลือมีข้อกำหนดเกี่ยวกับการปรับราคาซึ่งจะกล่าวถึงในรายละเอียดต่อไป

การศึกษาในประเทศลาว

การเรียกร้องสิทธิในเรื่องที่เกี่ยวกับการตลาด คือ อัตราการแลกเปลี่ยน ราคาน้ำมันที่มีการในโครงการจำเป็นต้องมีสูตรการปรับราคา จากการสัมภาษณ์วิศวกรควบคุมโครงการก่อสร้างทางหลวงหมายเลข 8 ที่ประเทศลาว พบว่าโดยส่วนใหญ่แล้วราคาของวัสดุที่มีการเปลี่ยนแปลงมากที่สุด คือ ราคาน้ำมัน และราคาขี้เถ้า (Bitumen) แต่เนื่องจากโครงการมีระยะเวลาในการดำเนินงานเพียง 2 ปี จึงไม่มีการพิจารณาเกี่ยวกับค่าแรงงาน ค่าดำเนินงาน และค่าอื่นๆ (Chaleunsouk, สัมภาษณ์, 23 พฤศจิกายน 2548) ซึ่งสูตรที่ใช้ในการคำนวณค่าชดเชยสำหรับผู้รับเหมาในโครงการ ADB 8 คือ

$$P_n = 0.76 + 0.16(F_n/F_x) + 0.08(B_n/B_x)$$

เมื่อ P_n คือ ค่าผลรวมที่ได้จากการปรับแก้ราคาในการทำงาน ณ เดือนปัจจุบัน n

F_n, B_n คือ ดัชนีราคาในปัจจุบันหรือดัชนีราคาอ้างอิงของราคาน้ำมัน และบิทูมินัส ตามลำดับ ในช่วงเวลา n

F_x, B_x คือ ราคากลางหรือราคาอ้างอิงของราคาน้ำมัน และบิทูมินัส ตามลำดับ ในช่วงเวลาของการจ่ายเงินปัจจุบัน

นอกจากนี้ ในสัญญาก่อสร้างของโครงการ Northern Economic Corridor Project, National Highway 3 (R.3) (อ้างอิงในสัญญาก่อสร้าง) ในข้อกำหนดย่อย (Sub-Clause) ที่ 70.6 Adjustment Formulae ได้ระบุสูตรเพื่อใช้คำนวณค่าการปรับราคาค่าก่อสร้าง (P_n) สำหรับโครงการ ดังแสดงในสูตรด้านล่าง

$$P_n = a + b \cdot L_n/L_0 \cdot Z_0/Z_n + c \cdot M'_n/M'_0 \cdot Z_0/Z_n + d \cdot A_n/A_0 \cdot Z_0/Z_n \\ + e \cdot E_n/E_0 \cdot Z_0/Z_n + f \cdot F_n/F_0 \cdot Z_0/Z_n$$

เมื่อ P_n	คือ ค่าผลรวมที่ได้จากการปรับแก้ราคาในการทำงาน ณ เดือนปัจจุบัน n
a	คือ ค่าสัมประสิทธิ์คงตัวที่ใช้ในการจ่ายเงิน
b, c, d และ e	คือ ค่าสัมประสิทธิ์ที่ประมาณจากราคาที่เกี่ยวข้องในการทำงานตามตารางค่าปรับแก้ของแรงงาน เครื่องจักร วัสดุคิบและอื่นๆ และเมื่อ $a + b + c + d + e = 1.00$
L_n, M'_n, A_n, E_n และ F_n	คือ ดัชนีราคาในปัจจุบัน หรือดัชนีราคาอ้างอิงขององค์ประกอบต่างๆ ในช่วงเวลา n
L_0, M'_0, A_0, E_0 และ F_0	คือ ดัชนีราคากลาง หรือราคาอ้างอิงขององค์ประกอบต่างๆ ในช่วงเวลาของการจ่ายเงินปัจจุบัน
Z_n	คือ ดัชนีตัวชี้วัดความเปลี่ยนแปลงของอัตราแลกเปลี่ยนระหว่างหน่วยเงินตราของดัชนีราคาองค์ประกอบต่างๆข้างต้นในช่วงเวลา n
Z_0	คือ ดัชนีตัวชี้วัดความเปลี่ยนแปลงของอัตราแลกเปลี่ยนระหว่างหน่วยเงินตราของดัชนีราคาองค์ประกอบต่างๆข้างต้นในช่วงเวลาของการจ่ายเงินปัจจุบัน

. ในการพิจารณาราคาของวัสดุ เครื่องจักร แรงงาน และอื่นๆ วิศวกรที่ปรึกษา (Consultants) เป็นผู้ที่พิจารณาว่าราคาดังกล่าว สูงขึ้นหรือมีการใช้งานมากจนทำให้เกิดปัญหาดังกล่าวมาน้อยเพียงใด

จากการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ใน MCTPC พบว่าในการจ่ายเงินค่างานให้แก่ผู้รับเหมา ผู้ว่าจ้างจ่ายให้เป็นเงินกิบ แต่เงินที่ได้รับจากแหล่งเงินกู้และเงินช่วยเหลือเป็นเงินสกุลดอลลาร์สหรัฐ (USD) สำหรับอัตราแลกเปลี่ยนที่กำหนดในสัญญาเป็นอัตราแลกเปลี่ยนคงที่ (Fixed Rate) (Siharath, สัมภาษณ์, 22 พฤศจิกายน 2548; Chaleunsouk, สัมภาษณ์, 22 พฤศจิกายน 2548; Douangprachanh, สัมภาษณ์, 25 พฤศจิกายน 2548)

การศึกษาในประเทศไทย

เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงราคาวัสดุก่อสร้าง แรงงาน และอื่นๆ ที่ส่งผลกระทบต่อค่าใช้จ่ายที่เพิ่มขึ้นของผู้รับเหมาแล้ว ผู้รับเหมาสามารถเรียกร้องสิทธิต่อผู้ว่าจ้างสำหรับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นโดยใช้ Escalation Factor (K) ซึ่งสูตรของ Escalation Factor (K) ใช้ตามประเภทงานก่อสร้าง ณ เดือนที่ส่งมอบงานแล้วเปรียบเทียบกับค่า K เดือนที่เปิดซองประกวดราคา ถ้าการเปลี่ยนแปลงของค่า K แต่ละงวดงานมีค่ามากกว่าอัตราร้อยละ 4 (หรือ 1.04) ผู้รับเหมาจึงจะสามารถนำค่า K ไปเรียกร้องขอรับเงินชดเชยได้ แต่ขณะเดียวกัน หากค่า K ของแต่ละงวดงานมีค่าน้อยกว่าร้อยละ 4 (หรือ 0.96) ผู้ว่าจ้างก็จะเรียกค่างานคืนจากผู้รับเหมาในส่วนที่ราคาวัสดุก่อสร้าง

ลดลง โดยอาจใช้วิธีการหักเงินค่างานในงวดถัดไป หรือหักเงินจากหลักประกันสัญญาแล้วแต่กรณี (ระเบียบฯ สำนักงบประมาณ กระทรวงการคลัง; พงษ์ชัย วิชาสุรเมณฑล, สัมภาษณ์, 5 มกราคม 2549)

อ้างอิงในสัญญาก่อสร้างของโครงการก่อสร้างทางหลวงหมายเลข 401 สาย อ.สิชล-อ.ท่าศาลา จังหวัดนครศรีธรรมราช ในข้อสัญญาย่อย (Sub-clause) ที่ 70.3 Adjustment Formulae ได้ระบุสูตร K_n คือ Price adjustment factor เพื่อใช้ในการคำนวณค่าการปรับราคาค่าก่อสร้างสำหรับการเบิกเงินงวด (Interim Payment) ดังแสดงด้านล่าง

$$K_n = A + b (L_n/L_o) + c (M_n/M_o) + d (E_n/E_o) + \text{etc.}$$

เมื่อ K_n	คือ ค่าผลรวมที่ได้จากการปรับแก้ราคาในการทำงาน ณ เดือนปัจจุบัน n
A	คือ ค่าสัมประสิทธิ์คงตัวที่ใช้ในการจ่ายเงิน
b, c, d, \dots	คือ ค่าสัมประสิทธิ์ที่ประมาณจากราคาที่เกี่ยวข้องในการทำงานตามตารางค่าปรับแก้ของแรงงาน เครื่องจักร และวัสดุ และเมื่อ $A + b + c + d + \dots = 1.00$
L_n, E_n, M_n, \dots	คือ ดัชนีราคาในปัจจุบันหรือดัชนีราคาอ้างอิงของแรงงาน เครื่องจักร วัสดุ และอื่นๆ ตามลำดับ ในช่วงเวลา n
L_o, E_o, M_o, \dots	คือ ดัชนีราคากลางหรือดัชนีราคาอ้างอิงของแรงงาน เครื่องจักร วัสดุ และอื่นๆ ตามลำดับ ในช่วงเวลาของการจ่ายเงินปัจจุบัน

การจ่ายเงินค่างานให้แก่ผู้รับเหมา ผู้ว่าจ้างจ่ายให้เป็นเงินบาท แต่เงินที่ได้รับจากแหล่งเงินกู้ และเงินช่วยเหลือเป็นเงินสกุลดอลลาร์สหรัฐ (USD) สำหรับอัตราแลกเปลี่ยนที่กำหนดในสัญญา เป็นอัตราแลกเปลี่ยนคงที่ (Fixed Rate) ความเสียหายที่เกิดจากอัตราแลกเปลี่ยนจะถูกชดเชยโดยค่า Escalation Factor (K) (พงษ์ชัย วิชาสุรเมณฑล, สัมภาษณ์, 20 ตุลาคม 2548; ปองสุข อนุศิษฐ์, สัมภาษณ์, 3 พฤศจิกายน 2548)

ในกรณีที่ผู้รับเหมาไม่สามารถทำงานให้แล้วเสร็จตามสัญญาโดยเหตุสุดวิสัย แต่ในทางส่วนราชการผู้ว่าจ้างอนุมัติให้มีการต่อสัญญา และสัญญาดังกล่าวเป็นสัญญาแบบปรับราคาได้ ผู้รับเหมาก็สามารถนำค่า K มาคำนวณเพื่อขอรับเงินชดเชยในช่วงเวลาที่ต่อสัญญาออกไปได้เช่นกัน และในการเบิกจ่ายเงินไม่ทันปีงบประมาณพบว่าการจ่ายเงินชดเชยให้ผู้รับเหมาในกรณีที่ใช้สัญญาแบบปรับราคาได้นั้น หากรัฐบาลต้องจ่ายเงินชดเชยข้ามปีงบประมาณผู้รับเหมาไม่สามารถคิดดอกเบี้ยจากรัฐบาลได้ และเป็นหน้าที่ของผู้รับเหมาที่จะต้องรับผิดชอบขอรับเงินชดเชยจากสำนักงบประมาณภายในกำหนด 90 วัน นับตั้งแต่วันที่ส่งมอบงานงวดสุดท้าย แต่ถ้าหากพัน

กำหนดนี้ไปแล้วผู้รับเหมาไม่มีสิทธิ์ที่จะเรียกร้องเงินชดเชยค่างานก่อสร้างจากผู้จ้างเหมาได้อีกต่อไป (ระเบียบฯ สำนักงบประมาณ กระทรวงการคลัง อ้างถึงใน ปองสุข อนุศิษฐ์, สัมภาษณ์, 3 พฤศจิกายน 2548)

การศึกษาในประเทศเวียดนาม

สำหรับข้อมูลในการเปลี่ยนแปลงราคาของโครงการก่อสร้างถนนในประเทศเวียดนาม ผู้วิจัยไม่มีข้อมูลจำเพาะเพื่อการศึกษาถึงค่าดังกล่าว แต่ข้อมูลที่ได้มาจากการสอบถามเจ้าหน้าที่ที่มีส่วนเกี่ยวข้องนั้น พบว่าในการดำเนินงานของ Ministry of Construction ไม่มีเอกสารเฉพาะในการประเมินค่าการเรียกร้องสิทธิในงานก่อสร้าง แต่สำหรับโครงการก่อสร้างที่เป็นโครงการเงินกู้และเงินช่วยเหลือที่ดำเนินงานก่อสร้างในเวียดนามนั้นจะปฏิบัติตามข้อตกลงระหว่างผู้ให้ทุนกับ Ministry of Finance ของเวียดนาม (Nguyen Xuan Pho, สัมภาษณ์, 23 กุมภาพันธ์ 2549)

ในการปรับแก้ราคาของทรัพยากรที่ใช้ในการก่อสร้างที่เปลี่ยนแปลงไป ผู้รับเหมาสามารถทำการเรียกร้องสิทธิเพื่อขอชดเชยค่าเสียหายที่เกิดขึ้น โดยใช้ Escalation Factor (K) ที่ปรากฏอยู่ในสัญญาก่อสร้างของโครงการ และผู้รับเหมาสามารถเรียกร้องสิทธิเพื่อขอปรับแก้ Escalation Factor (K) ได้ภายในระยะเวลา 12 เดือนนับจากวันที่ทำสัญญาเนื่องจากเป็นนโยบายของรัฐบาลเวียดนาม แต่เมื่อการดำเนินงานเกิน 12 เดือนแล้วการปรับแก้ราคาของทรัพยากรหรือวัสดุที่ใช้ในการก่อสร้างที่เปลี่ยนแปลงไปจะใช้ Escalation Factor (K) นั้นไปตลอดจนโครงการก่อสร้างเสร็จสิ้น (Nguyen Xuan Pho; Nguyen Xuan Ving, สัมภาษณ์, 23 กุมภาพันธ์ 2549)

จากการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ใน Ministry of Construction พบว่าผู้ว่าจ้างได้ระบุอัตราการแลกเปลี่ยนเงินที่คงตัว (Fixed Rate) ในสัญญา ดังนั้นเมื่อมีการเปลี่ยนแปลงเกี่ยวกับอัตราแลกเปลี่ยนต้องใช้อัตราแลกเปลี่ยน ณ วันที่ผู้รับเหมาได้ทำสัญญา แต่เมื่ออัตราการแลกเปลี่ยนมีการเปลี่ยนแปลงจากสัญญามากผู้รับเหมาสามารถเรียกร้องสิทธิเพื่อขอปรับแก้อัตราแลกเปลี่ยนดังกล่าวได้ (Nguyen Xuan Pho; Nguyen Xuan Ving, สัมภาษณ์, 23 กุมภาพันธ์ 2549)

นอกจากนี้ทางเจ้าหน้าที่ได้ให้ความเห็นเกี่ยวกับค่า K ที่ใช้ในสัญญาก่อสร้างแบบปรับราคาได้ว่า ค่า K ถือเป็นเครื่องมือที่ช่วยเหลือทั้งผู้รับเหมาและผู้ว่าจ้างไปพร้อมกัน กล่าวคือช่วยลดความเสี่ยงของผู้รับเหมา กรณีที่ได้รับ ความเสียหายจากวัสดุก่อสร้างมีราคาสูงขึ้นโดยให้ได้รับการชดเชยในส่วนของผลต่างราคาวัสดุก่อสร้าง ณ วันที่ประกวดราคาได้ เทียบกับวันส่งมอบงานในแต่ละงวด .ขณะเดียวกันผู้ว่าจ้างใช้ค่า K เป็นเครื่องมือป้องกันมิให้ผู้รับเหมาเอาเปรียบโดยการบวกราคาวัสดุก่อสร้างเพื่อการเปลี่ยนแปลงไว้ล่วงหน้ามากเกินไป (พงศชัย วิชาสุขมณฑล, สัมภาษณ์, 20 ตุลาคม 2548; Siharath, สัมภาษณ์, 22 พฤศจิกายน 2548; Chaleunsouk, สัมภาษณ์, 22 พฤศจิกายน 2548; Douangprachanh, สัมภาษณ์, 25 พฤศจิกายน 2548)

จาก Thomas (1993) ได้กล่าวถึงการพิจารณาความผันผวนของราคาตามสัญญาว่าโดยส่วนใหญ่แล้วมีการใช้สูตรในการคำนวณที่เป็นที่รู้จักกันทั่วไป ซึ่งคิดตามมูลค่าของงานที่ได้ทำเสร็จไปในแต่ละเดือน โดยมีวันฐาน (Base Date) เป็นวันที่ประมูลราคา และความผันผวนสามารถหาได้จากการคำนวณ โดยใช้ข้อมูลอ้างอิงจากดัชนีที่เผยแพร่ (Published Indices) มีสูตรในการคำนวณดังแสดง

$$INFLATION = \sum \left(\frac{AMV \times MI}{BI} \right) - \sum \left(\frac{PMV \times MI}{BI} \right)$$

AMV	=	Actual Monthly Value (or Cost)	<u>Note:</u> If monthly value is used,
MI	=	Index for Relevant Month	result may have to be adjusted
PMV	=	Planned Monthly Value (or Cost)	for profit element
BI	=	Base Index (at Tender)	

รูปที่ 6-3 การคำนวณหาค่าความผันผวน โดยใช้ค่าดัชนีที่ประกาศ (Calculation of Fluctuations using Published Indices: ที่มา Thomas, 1993)

เมื่อมีความล่าช้าเกิดขึ้นในโครงการก่อสร้าง ในกรณีของสัญญาแบบราคาคงที่ (Fixed Price Contract) ผู้ที่มีหน้าที่รับผิดชอบในการประมาณราคามีวิธีในการพิจารณาโดยทำการเปรียบเทียบความก้าวหน้าของงานที่เกิดขึ้นจริงและมูลค่า (หรือค่าใช้จ่าย) ของงานที่ได้ทำเสร็จไปในแต่ละเดือน กับความก้าวหน้าของแผนงานที่ได้คาดการณ์ไว้และมูลค่า (หรือค่าใช้จ่าย) ของงานที่ได้วางแผนเอาไว้ ซึ่งผลที่ได้จากการเปรียบเทียบนี้เป็นผลกระทบที่เกิดขึ้นของมูลค่าเงินที่แตกต่างหรือภาวะเงินเฟ้อ (Inflation) ที่เป็นผลมาจากความล่าช้า

เมื่อเปรียบเทียบข้อมูลที่ได้จากการศึกษาในทั้งสามประเทศกับการพิจารณาความผันผวนที่เกิดขึ้นโดยทั่วไป พบว่าการพิจารณามีความคล้ายกัน แต่มีความแตกต่างกันที่รายละเอียดในการพิจารณา นั่นคือ ในการศึกษาของลาว ไทย และเวียดนามได้มีการพิจารณาลึกลงไปในรายละเอียด และมีค่าที่ได้ออกมาเป็นอัตราร้อยละของมูลค่างานตามสัญญาต่อวัน แต่การพิจารณาความผันผวนที่ได้จากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องได้ผลของการพิจารณาออกมาเป็นมูลค่าเงินที่เปลี่ยนแปลงไป ซึ่งการพิจารณาอัตราเงินเฟ้อที่เกิดขึ้นดังกล่าวอาจไม่ครบถ้วน ในส่วนของข้อมูลที่นำมาใช้ในการพิจารณาทำให้ผู้รับเหมาไม่ได้รับความเป็นธรรมในการชดเชยค่าเสียหายที่เกิดขึ้นจริง

6.5 วิธีการที่ใช้ในการประเมินต้นทุนทางอ้อมสำหรับสำนักงาน (Home Office Overhead)

จากการศึกษาจากเอกสารที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับวิธีที่ใช้ประเมินต้นทุนทางอ้อมสำหรับสำนักงานซึ่งมีอยู่หลายวิธีด้วยกัน แต่วิธีที่นิยมใช้กันในปัจจุบัน (Jervis และ Levin, 1988; Murdoch และ Hughes, 1996; Thomas, 1993; Levin, 1998) ได้แก่

- Emden's Formula เป็นการประเมินโดยใช้สัดส่วนต้นทุนทางอ้อมสำนักงานที่เกิดขึ้นจากเอกสารทางบัญชีของผู้รับเหมากับความล่าช้าที่เกิดจากการละเมิดสัญญา

$$\text{H.O. (profit) percentage} = \frac{\text{Total Overhead Cost (profit)}}{\text{Total Turnover}} \times 100$$

$$\text{Amount Claimed} = \frac{\text{H.O.}}{100} \times \frac{\text{Contract Sum}}{\text{Contract Period}} \times \text{Period of Delay}$$

- Eichleay's Formula เป็นสูตรที่ได้รับการนิยามอย่างแพร่หลายในอเมริกา อย่างไรก็ตาม สูตรการคำนวณดังกล่าวอาจทำให้เกิดการเรียกร้องสิทธิต้นทุนทางอ้อมสำนักงานซ้ำซ้อน เช่น ในกรณีที่ความล่าช้าดังกล่าวมีเหตุผลมาจากการเพิ่มงาน ต้นทุนทางอ้อมสำนักงานของงานที่เพิ่มขึ้นนั้นถูกรวมไว้ในค่าชดเชยงานเพิ่มเรียบร้อยแล้ว

$$\text{Overhead Allocable to the Contract} = \frac{\text{Contract Billings}}{\text{Total Billings for Contract Period}} \times \text{Total Overhead for Contract Period}$$

$$\text{Daily Contract Overhead} = \frac{\text{Allocable Overhead}}{\text{Days of Performance}}$$

$$\text{Amount Claimed (Total added overhead)} = \text{Daily Contract Overhead} \times \text{Days of Delay}$$

- Comparative Absorption Rates เป็นการประเมินต้นทุนทางอ้อมสำนักงานโดยหาส่วนต่างระหว่างต้นทุนทางอ้อมสำนักงานที่เกิดขึ้นจริงและอัตราส่วนต้นทุนทางอ้อมสำนักงานที่ควรจะเกิด โดยถือว่า อัตราต้นทุนทางอ้อมสำนักงานขณะขยายเวลาโครงการ ไม่มีการเปลี่ยนแปลง
- Hudson Method เป็นการประเมินโดยหาสัดส่วนของต้นทุนทางอ้อมสำนักงานสำหรับระยะเวลาโครงการในสัญญาและใช้สัดส่วนดังกล่าวเป็นพื้นฐานในการประเมินต้นทุนทางอ้อมสำนักงานที่เกิดขึ้นเหมาะสมกับความล่าช้าที่เกิดจากการเพิ่มงาน

- Carteret Method เป็นการประเมินต้นทุนทางอ้อมสำนักงาน โดยหาความแตกต่างของอัตราต้นทุนทางอ้อมสำนักงานที่เกิดขึ้นจริงระหว่างช่วงก่อนที่จะมีความล่าช้าและช่วงล่าช้าของโครงการ (Total Contract Cost) คูณกับส่วนต่างของอัตราต้นทุนทางอ้อมสำนักงานที่ได้ อย่างไรก็ตามการประเมินต้นทุนทางอ้อมสำนักงานด้วยวิธีดังกล่าวนี้ยังคงเป็นปัญหาโดยเฉพาะในกรณีที่อัตราต้นทุนทางอ้อมสำนักงานระหว่างช่วงก่อนที่จะมีความล่าช้าและช่วงล่าช้าของโครงการมีอัตราเท่ากัน ทำให้ส่วนต่างเป็นศูนย์

จากการสัมภาษณ์ในการศึกษาของประเทศไทยและลาว พบว่ามีวิธีการคิดชดเชยต้นทุนการดำเนินงานในสำนักงาน (Home Office Overhead) เป็นอัตราร้อยละของมูลค่างานที่เกิดความเสียหาย โดยใช้สูตรที่ใกล้เคียงกับ Emden's Formula ในการคิดชดเชยต้นทุนดังกล่าว (Chudley, สัมภาษณ์, 8 พฤศจิกายน 2548; Chaleunsouk, สัมภาษณ์, 23 พฤศจิกายน 2548) แต่สำหรับการศึกษาของเวียดนามไม่มีการคิดชดเชยการเรียกร้องสิทธิในส่วนนี้ให้แก่ผู้รับเหมา (Nguyen Xuan Pho, สัมภาษณ์, 23 กุมภาพันธ์ 2549) แต่ในความเป็นจริงแล้วฝ่ายผู้ว่าจ้างไม่ได้ทำการพิจารณาในส่วนค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานในสำนักงานให้แก่ผู้ว่าจ้าง และในการเรียกร้องสิทธิเพื่อขอชดเชยค่าเสียหายต่างๆที่เกิดขึ้นทางผู้รับเหมาได้มีบวกเพิ่มจากค่าเสียหายที่เกิดขึ้นจริงรวมไปกับค่าแรงงานหรือวัสดุที่ใช้เพิ่มขึ้นในการดำเนินงานแล้ว

6.6 เอกสารและหลักฐานที่ใช้ในพิจารณาการเรียกร้องสิทธิ

จากการสำรวจและสอบถามเจ้าหน้าที่ในหน่วยงานที่ดำเนินการก่อสร้างโครงการถนนของแต่ละประเทศที่ทำการศึกษเกี่ยวกับเอกสารและหลักฐานที่ใช้ในการเรียกร้องสิทธิ และผู้ที่มีหน้าที่รับผิดชอบ โดยใช้แบบสอบถาม มีผลจากการสำรวจดังแสดงในตารางที่ 6-1 ผู้วิจัยได้ทำการสำรวจถึงเอกสารที่ผู้รับเหมาขาดส่งในการพิจารณาการเรียกร้องสิทธิของผู้ว่าจ้าง พบว่าการศึกษาในประเทศไทยพบว่าเอกสารที่ขาดส่งบ่อยครั้งที่สุดมีอยู่ 3 อย่างด้วยกัน คือ แผนการทำงานเบื้องต้น รายงานการควบคุมคุณภาพ และผังบัญชีจำนวนแรงงาน มีค่า R.I. เท่ากับ 0.68; ประเทศลาว เอกสารที่ขาดส่งบ่อยครั้งที่สุดมีอยู่ 7 อย่างด้วยกัน คือ จดหมายโต้ตอบ รูปภาพถ่ายที่แสดงถึงปัญหา รายงานและบันทึกประจำวัน บันทึกการส่งงาน รายงานและบันทึกค่าใช้จ่าย การส่งงานโดยปากเปล่า และผังบัญชีจำนวนแรงงาน มีค่า R.I. เท่ากับ 0.73; และประเทศเวียดนามมีเอกสารที่ผู้รับเหมาขาดส่งบ่อยที่สุด คือ รายงานการประชุม มีค่า R.I. เท่ากับ 0.75

จากผลในการตอบแบบสอบถาม พบว่าเอกสารที่ผู้รับเหมาที่ดำเนินงานก่อสร้างในลาวให้ความสำคัญมากที่สุด คือ แผนการทำงานเบื้องต้น และแผนการดำเนินงานที่ปรับปรุงแล้ว มีค่า R.I. เท่ากับ 0.63; เอกสารที่ผู้รับเหมาที่ทำงานในไทยให้ความสำคัญมากที่สุด คือ บันทึกการชี้แจง

รายละเอียด และรูปภาพที่แสดงถึงปัญหา มีค่า R.I. เท่ากับ 0.52; และเอกสารที่ผู้รับเหมาที่ทำงานในเวียดนามให้ความสำคัญมากที่สุดมีถึง 4 อย่างด้วยกัน คือ แผนการดำเนินงานที่ปรับปรุงแล้ว รูปภาพที่แสดงถึงปัญหา รายงานและบันทึกค่าใช้จ่าย มีค่า R.I. เท่ากับ 0.35

ตารางที่ 6-1 ความเห็นจากฝ่ายผู้ว่าจ้างถึงเอกสารที่ผู้รับเหมาขาดส่งในการเรียกร้องสิทธิ

รายการเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการเรียกร้องสิทธิ	Relative Index (R.I.)			Rank (R)		
	ลาว	ไทย	เวียดนาม	ลาว	ไทย	เวียดนาม
Preliminary and baseline schedules.	0.63	0.68	0.45	4 ^a	1 ^a	6
Updated project schedules.	0.63	0.64	0.35	4 ^a	2 ^a	7 ^a
Relevant correspondences between parties.	0.73	0.60	0.55	1 ^a	3 ^a	4
Clarification memos.	0.67	0.52	0.50	3	5 ^a	5 ^a
Minutes of meeting.	0.70	0.56	0.75	2 ^a	4 ^a	1
Photographs represent the problems.	0.73	0.52	0.35	1 ^a	5 ^a	7 ^a
Daily report and logs.	0.73	0.64	0.65	1 ^a	2 ^a	3 ^a
Change order logs.	0.70	0.56	0.50	2 ^a	4 ^a	5 ^a
Submittal logs.	0.73	0.52	0.50	1 ^a	5 ^a	5 ^a
Cost of report and records.	0.73	0.56	0.35	1 ^a	4 ^a	7 ^a
Oral instructions.	0.73	0.60	0.50	1 ^a	3 ^a	5 ^a
Report of quality control.	0.70	0.68	0.65	2 ^a	1 ^a	3 ^a
Chart of labor power.	0.73	0.68	0.70	1 ^a	1 ^a	2

หมายเหตุ: ^a มีลำดับความสำคัญซ้ำกัน

Tochaiwat (2005) กล่าวว่าผู้จัดการการเรียกร้องสิทธิ (Claim Managers) บางส่วนยังไม่ทราบว่ามีเอกสารใดบ้างที่มีความจำเป็นในการพิจารณาถึงการเรียกร้องสิทธิที่เกิดขึ้น และผู้จัดการในบางส่วนเห็นว่าเอกสารที่มีความจำเป็นในการพิจารณามีปัญหาเกิดขึ้น อาทิเช่น ขาดข้อมูลที่มีความจำเป็น มีข้อบกพร่องในการเขียนเอกสารรายงาน แบบฟอร์มของเอกสารที่ใช้ในหน่วยงานมีความแตกต่างกัน และมีการบันทึกที่ไม่สมบูรณ์ เป็นต้น

นอกจากนี้ Levin (1998) กล่าวถึงเอกสารและหลักฐานที่ใช้ในการดำเนินงานว่าเป็นสิ่งที่ใช้ตัดสินใจเพื่อยุติการเรียกร้องสิทธิที่เกิดขึ้นได้เป็นอย่างดี ซึ่งเอกสารและหลักฐานดังกล่าวประกอบด้วยตารางบันทึกเวลา (Time Card) ระบบบัญชีค่าใช้จ่าย (Cost Account System) อัตราการผลิต (Production Rates) ใบรับวัสดุ (Material Receipts) แผนการดำเนินงานก่อสร้าง แผนการใช้จ่ายเงิน (Cash Flow) รายการบันทึกจดหมายโต้ตอบ รายงานการประมวลผลค่าใช้จ่ายจากคอมพิวเตอร์ (Computer Cost Reports) บันทึกการทำงานรายวัน รูปภาพการดำเนินงาน

แบบฟอร์มพิเศษสำหรับบันทึกการเรียกร้องสิทธิและการสั่งเปลี่ยนแปลงงาน (Special Forms for Claims and Change Order Records) การตรวจงานที่เกี่ยวข้องกับการเรียกร้องสิทธิรายเดือน (Monthly Claims Reviews)

จากการสัมภาษณ์ในการศึกษาของทั้งสามประเทศ และการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับรายการเอกสารที่ใช้ในการเรียกร้องสิทธิเพื่อใช้สนับสนุนประกอบการพิจารณาการเรียกร้องสิทธิในงานก่อสร้าง โดยเอกสารและบันทึกต่างๆที่มักใช้เป็นเอกสารสนับสนุนในการเรียกร้องสิทธิของผู้รับเหมาได้มาจากการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการดำเนินงานที่เกิดขึ้นจริง (พงศ์ชัย วิชาสุรเมณฑล, สัมภาษณ์, 5 มกราคม 2549; Chudley, สัมภาษณ์, 8 พฤศจิกายน 2548; Chaleunsouk, สัมภาษณ์, 23 พฤศจิกายน 2548; Nguyen Xuan Pho, สัมภาษณ์, 23 กุมภาพันธ์ 2549) โดยส่วนใหญ่แล้วจะประกอบด้วย

1) จดหมายโต้ตอบ (Correspondence) การติดต่อสื่อสารระหว่างฝ่ายใดๆในโครงการก่อสร้างได้ทำการบันทึกไว้เป็นลายลักษณ์อักษร เนื่องจากในกรณีที่มีข้อพิพาทเกิดขึ้นการพิสูจน์ข้อเท็จจริงหรือเหตุการณ์ต่างๆที่เกิดขึ้นจะเป็นไปได้ลำบาก ถ้าข้อมูลไม่ถูกบันทึกไว้เป็นลายลักษณ์อักษร การบันทึกดังกล่าวอาจอยู่ในรูปของจดหมายโต้ตอบทั่วไป บันทึกช่วยจำ หนังสือชี้แจงงาน โดยมีการจัดแบ่งและลำดับเอกสารเป็นหมวดหมู่เพื่อให้ง่ายต่อการค้นหา

2) รูปถ่าย และเทปบันทึก (Photograph and Videotape) รูปถ่ายเป็นทางเลือกอีกทางหนึ่งในการติดตามความก้าวหน้าของโครงการ โดยทั่วไปในการเรียกร้องสิทธิมักใช้รูปถ่ายเพื่อเปรียบเทียบสภาพก่อนและหลังที่มีการเปลี่ยนแปลงงาน หรือวิธีการทำงาน ซึ่งช่วยให้เห็นถึงสาเหตุของการเปลี่ยนแปลงงาน ตลอดจนใช้เป็นหลักฐานสนับสนุนในการวิเคราะห์ผลกระทบที่เกิดขึ้น การใช้รูปถ่ายในการเรียกร้องสิทธิช่วยให้ผู้ที่ทำการพิจารณาที่ไม่ได้ทำการสำรวจภาคสนามด้วยตนเองสามารถเข้าใจถึงสภาพที่เกิดขึ้นได้ง่ายกว่าการอธิบาย โดยในการใช้ภาพถ่ายเป็นเอกสารในกระบวนการเรียกร้องสิทธินั้นได้มีการระบุ วันที่ ผู้ที่ทำการถ่ายภาพ รหัสภาพ สถานที่ที่ตั้งกล้อง รวมถึงปัญหาที่เกิดขึ้น

3) รายงานประจำวัน และรายงานประจำสัปดาห์ เป็นเอกสารที่ใช้ในการบันทึกข้อมูลและเหตุการณ์ต่างๆที่เกิดขึ้นในภาคสนามและในสำนักงานในแต่ละวัน หรือสัปดาห์ ซึ่งวัตถุประสงค์ของรายงานประจำวัน นอกจากยังใช้ในการบันทึกเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในระหว่างการดำเนินงานก่อสร้าง แล้วยังใช้เป็นข้อมูลในการบริหารโครงการในปัจจุบันและวางแผนโครงการในอนาคต โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อมีปัญหาหรือข้อพิพาทเกิดขึ้น รายงานประจำวันจะกลายเป็นเอกสารสำคัญที่ใช้ในการพิสูจน์เหตุการณ์จริงที่เกิดขึ้น

4) เอกสารเปลี่ยนแปลงงาน (Change Order) เป็นเอกสารที่ออกโดยผู้ว่าจ้างและลงนามโดยทั้งสองฝ่าย คือ ฝ่ายผู้ว่าจ้าง และฝ่ายผู้รับเหมา เพื่อแจ้งให้ทราบว่าสัญญาได้ถูกเปลี่ยนแปลงไป ซึ่งเป็นผลมาจากการเปลี่ยนแปลงขอบเขตงาน ทั้งนี้ในเอกสารเปลี่ยนแปลงงานได้ทำการบันทึกรายละเอียดต่างๆอย่างรอบคอบ รวมทั้งระบุจำนวนเงินที่เสนอ จำนวนวันที่ขอขยาย วันเวลาที่มีการเจรจาต่อรอง วันที่ได้รับอนุมัติ

5) เอกสารสัญญา (Contract Documents) ประกอบด้วยสัญญา ข้อกำหนดทั่วไป ข้อกำหนดเฉพาะ เอกสารแนบท้าย แบบรูปก่อสร้างและข้อกำหนดละเอียด คำสั่งเปลี่ยนแปลงงาน (Change Orders or Modifications of Contract) นอกจากนี้เอกสารสัญญายังรวมถึงใบประมาณราคา เนื่องจากเอกสารต่างๆเหล่านี้มีความจำเป็นในการประเมินค่าการเรียกวงสิทธิ์

6) เอกสารด้านราคา (Cost Record) เป็นเอกสารในการส่งจ่ายเงินที่ฝ่ายผู้ว่าจ้างออกให้แก่ฝ่ายผู้รับเหมา และฝ่ายผู้รับเหมาช่วง เนื่องจากเอกสารด้านราคาเป็นเอกสารสำคัญที่ใช้ในการประกอบการเรียกวงสิทธิ์ของฝ่ายผู้รับเหมา อีกทั้งยังสะท้อนให้เห็นถึงความก้าวหน้าของโครงการ ตารางที่ 6-2 แสดงเอกสารด้านราคาที่ใช้ในกระบวนการเรียกวงสิทธิ์

ตารางที่ 6-2 เอกสารด้านราคาที่ใช้ในกระบวนการเรียกวงสิทธิ์

เอกสารด้านราคาที่ใช้ในการเรียกวงสิทธิ์	
1. ใบอนุมัติการเบิกจ่าย (Certified Payroll)	12. ผังทางบัญชี
2. ใบลงเวลาประจำวัน	13. รายงานประจำวันและข้อมูลต้นทุน
3. รายการเบิกจ่ายที่ถูกยกเลิก (Payroll Checks-Cancelled)	14. ใบสั่งซื้อวัสดุ
4. งบการเงิน	15. ข้อมูลเจ้าหน้าที่จ่าย
5. เอกสารสัญญา (Contract Documents)	16. ใบรับสินค้า วัสดุ
6. แผนงานต้นทุน (Cost-Loaded Schedule)	17. เช็คชียยกเลิก
7. แผนมูลค่างาน (Schedule of Value)	18. รายงานการคำนวณการประมาณราคา ก่อนการประมูล
8. ใบขอเบิกจ่ายเงินงวด (Progress Payment Requisition)	19. เอกสารการประมูลงาน
9. เอกสารเปลี่ยนแปลงงาน และเอกสาร สนับสนุน	20. สัญญารับจ้างช่วง
10. ผลการประเมินทางคอมพิวเตอร์	21. รายงานต้นทุนโครงการ
11. บัญชีแยกประเภท สมุดประจำวัน	22. รายงานการใช้เครื่องจักร

7) แผนงาน (Schedule) โดยทั่วไปแล้วสามารถจำแนกแผนงานที่ใช้ในงานก่อสร้างออกเป็น 4 ประเภท ดังนี้

- Original Schedule เป็นแผนงานที่ฝ่ายผู้รับเหมาใช้ในการประมาณงาน ถือเป็นเอกสารสำคัญที่ใช้เป็นพื้นฐานในการเรียกร้องสิทธิเนื่องจากความล่าช้า การขัดขวางการทำงาน หรือการเร่งงาน
- Updated Schedule เป็นแผนงานที่บอกให้ทราบถึงสถานะของโครงการในปัจจุบัน นอกจากนี้ยังแสดงงานที่คงเหลือ ณ เวลานั้น
- Revised Schedule เป็นแผนงานที่ได้จากการปรับปรุง Original Schedule เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงงาน ข้อผิดพลาดที่เกิดขึ้นกับ Original Schedule หรือปัญหาเกี่ยวกับความก้าวหน้า ในกรณีที่มีการปรับปรุง Original Schedule ถือว่า Revised Schedule เป็นพื้นฐาน
- Impacted Schedule เป็นแผนงานที่ได้จากการเพิ่มลดกิจกรรมที่ล่าช้า Original Schedule เพื่อแสดงผลกระทบที่เกิดขึ้นเนื่องจากกิจกรรมที่ล่าช้า

8) รายงานการประชุม (Minutes of Meeting) ผู้ที่ทำการบันทึกการประชุมในแต่ละครั้งควรเป็นคนเดียวกัน โดยบันทึกหัวข้อการประชุม มติการประชุมและการดำเนินงาน รวมถึงผู้ที่เข้าร่วมประชุม ในกรณีที่มีข้อผิดพลาดเกิดขึ้นควรมีการแก้ไขก่อนการประชุมในวาระถัดไป

9) รายงานเกี่ยวกับวัสดุและแรงงานที่ใช้ เป็นเอกสารที่แสดงให้เห็นถึงรายละเอียดเกี่ยวกับวัสดุ และแรงงานที่ใช้ในโครงการ โดยรายงานดังกล่าวแสดงให้เห็นถึงข้อมูลเกี่ยวกับการประเมินต้นทุนเบื้องต้น ต้นทุนที่ใช้จ่ายจริง ราคารวมที่คาดว่าจะเกิดขึ้นเมื่อโครงการแล้วเสร็จ ซึ่งช่วยให้ทราบถึงสถานะทางการเงินของฝ่ายผู้รับเหมา

10) เอกสารสอบถามข้อมูล (Request for Information, RFI) ในกรณีที่ฝ่ายผู้รับเหมาพบว่า มีข้อขัดแย้งหรือมีข้อผิดพลาดใดๆ ในเอกสารสัญญา ตลอดจนข้อสงสัยใดๆ ที่เกี่ยวกับการตีความ หรือต้องการคำชี้แจงในเอกสารสัญญา ฝ่ายผู้รับเหมาจะทำการออกเอกสาร RFI เพื่อสอบถามข้อมูลดังกล่าว ทั้งนี้รายละเอียดในแบบฟอร์ม RFI นั้นอย่างน้อยควรมีรายละเอียดของปัญหาที่เกิดขึ้น พร้อมเอกสารอ้างอิง และวันที่ทำการจัดส่ง RFI รวมถึงวันที่ต้องการตอบกลับ หลังจากนั้นควรมีการบันทึก RFI แต่ละฉบับลงใน RFI log โดยรายละเอียดของ RFI log ควรประกอบด้วย วันที่หมายเลขกำกับเอกสาร รายละเอียด ชื่อ และวันที่เอกสารตอบกลับจริง รวมถึงเอกสารอ้างอิง

6.7 แหล่งข้อมูลที่ใช้สนับสนุนการพิจารณาขีดความสามารถที่เพิ่มขึ้นในการเรียกร้องสิทธิ

ในแต่ละประเทศมีข้อมูลในการดำเนินงานงานก่อสร้างของแต่ละโครงการที่มีความแตกต่างกันออกไปตามแหล่งของข้อมูลที่ใช้ประกอบการพิจารณาการเรียกร้องสิทธิ และข้อมูลในแต่ละวันนั้นยังมีความแตกต่างกัน ดังนั้นก่อนที่จะมีการดำเนินงานควรทำการตรวจสอบข้อมูลที่เกี่ยวข้องให้ละเอียดและรอบคอบเพื่อป้องกันการเรียกร้องสิทธิที่อาจเกิดตามมาได้ในภายหลัง

การศึกษาในประเทศลาว

อ้างอิงในสัญญาก่อสร้างของโครงการ Northern Economic Corridor Project, National Highway 3 (R.3) ในข้อกำหนดที่ 70.7 Sources of Indices ได้กำหนดแหล่งที่มาของดัชนีตัวต่างๆที่นำมาใช้ในการคำนวณปรับราคาของโครงการ ซึ่งเป็นองค์ประกอบที่ใช้คำนวณค่า P_n ของโครงการก่อสร้าง และมีแหล่งที่มาของข้อมูลสำหรับแต่ละตัวแปรในสมการที่แตกต่างกัน ดังแสดงในตารางที่ 6-3

นอกเหนือจากนี้ในข้อกำหนดที่ 72.2 Currency Proportions ได้ระบุถึงแหล่งข้อมูลที่ใช้ในการกำหนดอัตราแลกเปลี่ยนของหน่วยเงินที่ใช้ในโครงการ โดยใช้ข้อมูลจาก The Banque pour le Commerce Extérieur Lao (BCEL), Vientiane ประเทศลาว หรือจากแหล่งข้อมูลอื่นที่ทางฝ่ายผู้ว่าจ้างและผู้รับเหมาตกลงกัน ซึ่งข้อมูลดังกล่าวได้ระบุไว้เมื่อ 28 วันก่อนวันสุดท้ายของการยื่นซองประกวดราคา (Submission of Bids)

ตารางที่ 6-3 แหล่งที่มาของข้อมูลดัชนีที่ใช้พิจารณาองค์ประกอบ ค่า P_n ของประเทศลาว

ที่	ดัชนี	แหล่งที่มา
1	ค่าแรงขั้นต่ำของแรงงานลาวในหน่วยกิบ	Ministry of Labour and Social Welfare
2	ราคาสินค้าวัสดุก่อสร้าง (ไม่รวมเหล็กและซีเมนต์)	Thai Ministry of Commerce
3	ราคาเหล็ก	Thai Ministry of Commerce
4	ราคาซีเมนต์	Thai Ministry of Commerce
5	ราคาแอสฟัลท์	Thai Ministry of Commerce
6	ราคาเครื่องจักรกลและบริษัท	Thai Ministry of Commerce
7	ราคาน้ำมันดีเซลหมุนเร็ว	Lao State Fuel Company
8	อัตราแลกเปลี่ยนเงิน	Banque pour le Commerce Extérieur Lao (BCEL)

การศึกษาในประเทศไทย

อ้างอิงในสัญญาก่อสร้างของโครงการก่อสร้างทางหลวงหมายเลข 401 สาย อ.สีชล – อ.ท่าศาลา จังหวัดนครศรีธรรมราช ในข้อกำหนดที่ 70.4 Sources of Indices ได้กล่าวถึงแหล่งที่มาของค่าต่างๆที่มีกำหนดในสูตรเพื่อคำนวณค่าการปรับราคาค่าก่อสร้าง ซึ่งตัวเลขที่ใช้แทนค่าในสูตรแต่ละประเภทงานก่อสร้างที่เป็นองค์ประกอบของค่า K ดัชนีราคาดังกล่าวจัดทำและเผยแพร่เป็นประจำทุกเดือนโดยสำนักดัชนีเศรษฐกิจการค้า กรมการค้าภายใน กระทรวงพาณิชย์ และนอกจากนี้ในข้อกำหนดที่ 72.2 Currency Proportions กล่าวถึงแหล่งข้อมูลที่ใช้ในการอ้างอิงของหน่วยเงินที่ใช้ในโครงการ ซึ่งข้อมูลดังกล่าวเป็นข้อมูล ณ 28 วันก่อนวันสุดท้ายของการยื่นซองประกวดราคา โดยมีการกำหนดไว้ใน Appendix to Bid ของโครงการ ระบุโดยผู้รับเหมาก่อนที่ จะส่งให้ฝ่ายผู้ว่าจ้างในวันที่ยื่นซองประกวดราคา

การศึกษาในประเทศเวียดนาม

จากการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ใน Ministry of Construction พบว่าแหล่งข้อมูลที่ใช้ในการคำนวณในการปรับราคาค่าก่อสร้างได้มาจาก Ministry of Finance ของเวียดนาม (Nguyen Xuan Pho, สัมภาษณ์, 23 กุมภาพันธ์ 2549) และสำหรับข้อมูลที่ใช้พิจารณาเกี่ยวกับอัตราแลกเปลี่ยนหรือค่าเงินต่างๆในงานก่อสร้างโครงการเงินกู้และเงินช่วยเหลือในเวียดนามของแต่ละโครงการนั้น ได้ระบุไว้ใน Appendix to Bid ของโครงการนั้นๆ (Nguyen Viet Hung, สัมภาษณ์, 20 กุมภาพันธ์ 2549)

นอกจากนี้ผู้วิจัยได้ทำการสัมภาษณ์เพื่อสอบถามถึงเอกสารและหลักฐานที่ใช้ในการเรียกร้องสิทธิจากเจ้าหน้าที่ในทั้งสามประเทศที่ได้ตอบแบบสอบถาม โดยส่วนใหญ่กล่าวว่า เอกสารดังกล่าวได้ระบุไว้แล้วในสัญญาที่ใช้ในการดำเนินงานก่อสร้างของแต่ละโครงการซึ่งมีความคล้ายคลึงกันในทุกโครงการ และจากการสัมภาษณ์วิศวกรหรือตัวแทนของผู้ว่าจ้างในกองโครงการเงินกู้และเงินช่วยเหลือ ประเทศไทย พบว่าเอกสารประกอบการเรียกร้องสิทธิของผู้รับเหมาในบางครั้งยังขาดความน่าเชื่อถือได้จากการนำเสนอข้อมูลในการพิจารณาการเรียกร้องสิทธิต่อผู้ว่าจ้าง (พงศ์ชัย วิชาสุรณเขต, สัมภาษณ์, 5 มกราคม 2549 และวัลลภ วิรุพกุล, สัมภาษณ์, 30 มิถุนายน 2549) นอกจากนี้จากการศึกษาองค์ประกอบของค่าชดเชยความเสี่ยง เนื่องจากความล่าช้าประกอบด้วย

- อัตราค่าแรงที่เพิ่มขึ้น
- ชั่วโมงแรงงานที่เพิ่มขึ้นเนื่องจาก Productivity ที่ลดลง
- ต้นทุนค่าวัสดุที่เพิ่มขึ้น
- ต้นทุนทางอ้อมผันแปรของหน้างาน
- ต้นทุนทางอ้อมคงที่ของหน้างาน
- ต้นทุนทางอ้อมคงที่ของบริษัทที่เพิ่มขึ้น
- ต้นทุนทางอ้อมผันแปร

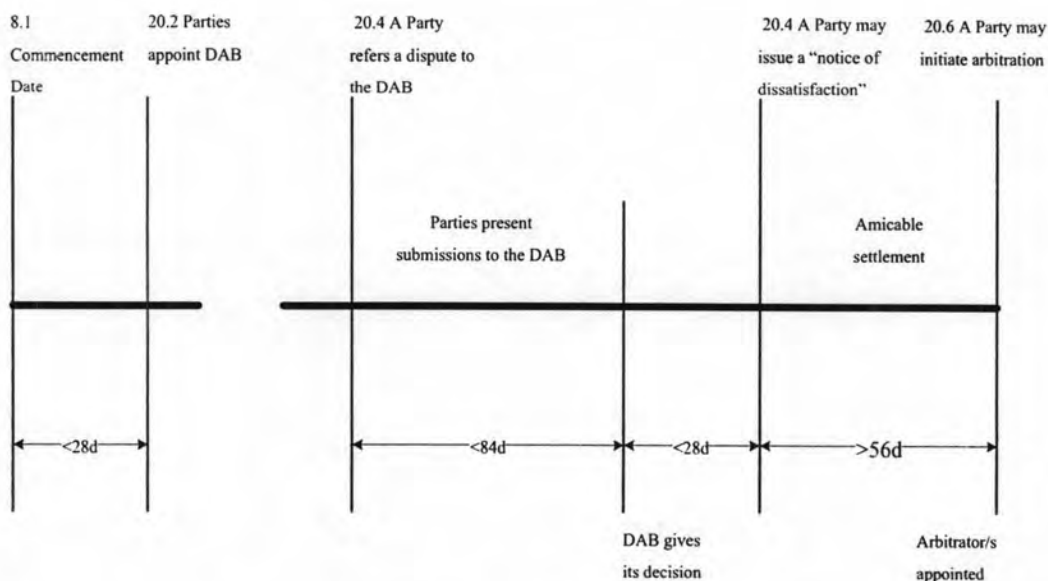
- ต้นทุนรับเหมาช่วงที่เพิ่มขึ้น
- ค่าเช่าเครื่องจักร
- ต้นทุนในการใช้งานเครื่องจักรของฝ่ายผู้รับเหมาเอง
- ต้นทุนการเงิน
- กำไร
- ค่าเสียโอกาสในการทำกำไร
- ต้นทุนเครื่องจักรของฝ่ายผู้รับเหมาที่เพิ่มขึ้น

6.8 กระบวนการพิจารณาตัดสินข้อพิพาทในการเรียกร้องสิทธิ

เมื่อมีความขัดแย้งเกิดขึ้นจากพิจารณาการเรียกร้องสิทธิเนื่องจากการชดเชยดังกล่าวไม่เป็นที่พอใจที่ได้คาดเอาไว้ จากการเก็บรวบรวมข้อมูลในทั้งสามประเทศมีกระบวนการพิจารณาตัดสินข้อพิพาทที่จะได้กล่าวถึงดังนี้

การพิจารณาตัดสินการเรียกร้องสิทธิ

เมื่อมีการเรียกร้องสิทธิจากข้อพิพาทที่เกิดขึ้นในระหว่างการดำเนินงาน จากข้อมูลที่ได้มาจากการสัมภาษณ์ในการศึกษาของทั้งสามประเทศ โดยส่วนใหญ่มีเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นกับเรื่องการเงิน (Financial) นั่นคือ การเบิกจ่ายเงินในส่วนที่ฝ่ายผู้รับเหมาเห็นว่าตนเองมีสิทธิสมควรได้รับการชดเชยจากฝ่ายผู้ว่าจ้าง ได้แก่ ค่าปรับราคา ค่าความเสียหายที่มีสาเหตุมาจากฝ่ายผู้ว่าจ้าง เป็นต้น

รูปที่ 6-4 ลำดับเหตุการณ์โดยทั่วไปของข้อพิพาทที่เกิดขึ้นในข้อกำหนดที่ 20 ของ FIDIC (1999)

[Typical Sequence of Dispute Events Envisaged in Clause 20; ที่มา: FIDIC (1999)]

ในการศึกษาของลาวพบว่าเมื่อเกิดการเรียกร้องสิทธิขึ้นในโครงการก่อสร้างส่วนใหญ่แล้ว ทางฝ่ายผู้รับจ้างและผู้ว่าจ้างจะทำการเจรจาตกลง (Negotiate) โดยพิจารณาอ้างอิงจากเอกสารและหลักฐานที่มีความเกี่ยวข้องกับปัญหาที่เกิดขึ้น มีเกณฑ์ที่ใช้ในการตัดสินและพิจารณา ได้แก่ การขยายระยะเวลาการก่อสร้างพิจารณาจากประสบการณ์ของผู้ว่าจ้างและผู้รับจ้าง ในการทำงานที่เกี่ยวข้องกับปัญหาที่เกิดขึ้น และมูลค่างานที่เพิ่มขึ้นทางวิศวกรโครงการเป็นผู้ที่มีหน้าที่ในการพิจารณา โดยใช้ข้อมูลจากราคากลางของ Ministry of Finance ของประเทศลาว นอกจากนี้ยังมีการพิจารณาเพิ่มเติมจากหลักฐานและเอกสาร ประสบการณ์ของผู้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้อง (Chaluensouk, สัมภาษณ์, 23 พฤศจิกายน 2548)

นอกจากนี้จากการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่และการเก็บรวบรวมข้อมูลในฝ่ายโครงการเงินกู้และเงินช่วยเหลือ กรมทางหลวง ประเทศไทย พบว่าในการพิจารณาตัดสินการเรียกร้องสิทธิในกรณีต่างๆ มีความจำเป็นที่ต้องอาศัยบุคคลจากหลายฝ่ายในหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ซึ่งมีความเชี่ยวชาญอำนาจในการตัดสินใจ เอกสาร และหลักฐานที่ใช้ประกอบในการพิจารณาอยู่เป็นจำนวนมาก ในกระบวนการพิจารณาตัดสินการเรียกร้องสิทธิที่เกิดขึ้นนั้นทางหน่วยงานจะปฏิบัติตามที่ระบุไว้ในสัญญาก่อสร้าง ซึ่งในสัญญาได้มีการกำหนดขอบเขตอำนาจในการตัดสินใจของแต่ละตำแหน่งในหน่วยงาน และเอกสารที่ใช้ประกอบการพิจารณา (พงศัชชัย วิชาสุรมณฑล, สัมภาษณ์, 27 ตุลาคม 2549)

จากการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ในหน่วยงานที่เกี่ยวกับการพิจารณาและตัดสินเกี่ยวกับการเรียกร้องสิทธิที่เกิดขึ้นในโครงการก่อสร้างในเวียดนามพบว่าเมื่อมีการเรียกร้องสิทธิขึ้นผู้ว่าจ้างและผู้รับจ้างจะทำการเจรจาตกลง โดยพิจารณาอ้างอิงจากเอกสารและหลักฐานที่มีความเกี่ยวข้องกับปัญหาที่เกิดขึ้น เกณฑ์ที่ใช้ในการตัดสินและพิจารณา คือ ในเรื่องของการขยายระยะเวลาการก่อสร้างพิจารณาจากประสบการณ์ของผู้ว่าจ้างและผู้รับจ้าง รวมถึง Project Management Board ในการทำงานที่เกี่ยวข้องกับปัญหานั้นๆ ที่เกิดขึ้น (Nguyen Xuan Pho, สัมภาษณ์, 23 กุมภาพันธ์ 2549)

ในการดำเนินงานก่อสร้างของโครงการในลาว ไทย และเวียดนามเมื่อมีปัญหา หรือข้อพิพาทเกิดขึ้นในระหว่างการค้างานก่อสร้างอยู่นั้นทางผู้ว่าจ้างและผู้รับเหมาได้มีการเจรจากันเพื่อหาทางแก้ไขปัญหาดังกล่าวที่เกิดขึ้นในเบื้องต้น ทั้งนี้เพื่อป้องกันการเกิดขึ้นพิพาทหรือขัดแย้งกัน ซึ่งโดยทั่วไปแล้วทั้งสองฝ่ายสามารถทำการเจรจาตกลงกันได้ คือ สามารถยุติปัญหาหรือข้อพิพาทดังกล่าวได้ที่ขั้นตอนของการเจรจาตกลง ซึ่งไม่มีปัญหาเกิดขึ้นถึงการใช้ Dispute Adjudication Board (DAB) หรือขั้นตอนอื่นในการแก้ไขปัญหาคือได้แย่งตามที่ได้มีระบุไว้ในสัญญาก่อสร้าง

6.9 ปัญหาและข้อเสนอแนะในการดำเนินงานการพิจารณาชดเชยการเรียกร้อยสิทธิ

การดำเนินงานก่อสร้างมีปัญหาเกิดขึ้นในทุกขั้นตอน รวมไปถึงกระบวนการประเมินค่าการเรียกร้อยสิทธิ ปัญหาส่วนใหญ่จากความพึงพอใจของผู้รับเหมาในการพิจารณาชดเชยค่าเสียหายที่เกิดขึ้น ดังที่จะได้กล่าวถึงต่อไป

ปัญหาในการพิจารณาชดเชยการเรียกร้อยสิทธิที่เกิดขึ้น

จากการสัมภาษณ์ในการศึกษาของทั้งสามประเทศ พบว่าระยะเวลาที่ใช้ในการปฏิบัติงานจริง (ที่ได้เรียกร้อยสิทธิไป) กับระยะเวลาที่ได้ชดเชยมา (ที่พิจารณาโดยฝ่ายผู้ว่าจ้าง) ไม่มีความสอดคล้องกัน ทำให้ผู้รับเหมาไม่พอใจกับผลการพิจารณาดังกล่าว นอกจากนี้ยังพบว่า ปัญหาในการประเมินค่าใช้จ่ายที่พบส่วนใหญ่ (พงศชัย วิชาสุรเมณฑล, สัมภาษณ์, 5 มกราคม 2549; วัลลภ วิรุพหกุล, สัมภาษณ์, 30 มิถุนายน 2549; Chudley, สัมภาษณ์, 8 พฤศจิกายน 2548; Khamanivong, สัมภาษณ์, 24 พฤศจิกายน 2548; Chaleunsouk, สัมภาษณ์, 23 พฤศจิกายน 2548; Nguyen Xuan Pho, สัมภาษณ์, 23 กุมภาพันธ์ 2549) ได้แก่

- ความไม่พอใจกับค่าชดเชยที่ฝ่ายผู้ว่าจ้างพิจารณาให้เนื่องจากมูลค่าในการเรียกร้อยสิทธิโดยผู้รับเหมามีค่าสูงกว่าที่ประเมินได้จริง
- เอกสาร และหลักฐานที่ใช้อ้างอิงในการเรียกร้อยสิทธิเพื่อประเมินค่าใช้จ่ายมีความบกพร่องในการจัดบันทึก และเก็บรวบรวมข้อมูล
- ความเป็นไปได้ของข้อมูลที่ใช้ในการอ้างอิง
- ประสิทธิภาพในการทำงานของผู้ที่ทำหน้าที่ในการพิจารณาประเมินค่าความเสียหายหรือค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นในระหว่างการดำเนินงาน

นอกจากนี้จากการเก็บรวบรวมข้อมูลและสัมภาษณ์เกี่ยวกับปัญหาที่เกิดขึ้นในงานเอกสาร และหลักฐานที่ใช้ในการเรียกร้อยสิทธิของการศึกษาในทั้งสามประเทศ พบว่าเอกสารและหลักฐานที่ใช้ในการเรียกร้อยสิทธิในงานก่อสร้างโดยส่วนใหญ่แล้วมีข้อบกพร่องต่างๆ ได้แก่ ขาดการลำดับความสำคัญของเอกสารที่ใช้ประกอบการเรียกร้อยสิทธิ การจัดบันทึกไม่ครบถ้วน มีเอกสารในการอ้างอิงมากเกินไป เอกสารไม่มีการบันทึกเป็นลายลักษณ์อักษร ไม่มีแบบฟอร์มมาตรฐานที่ใช้ในการเรียกร้อยสิทธิ ขาดเอกสารที่มีความสำคัญและจำเป็นที่ต้องใช้ในการพิจารณา

ข้อเสนอแนะในการดำเนินงานการเรียกร้อยสิทธิ

แนวทางการป้องกันปัญหาที่อาจตามมาในภายหลังเนื่องจากการเปลี่ยนแปลงงาน โดยผู้รับเหมาควรมีการเก็บข้อมูล หลักฐานที่เกี่ยวข้องในการเปลี่ยนแปลงแต่ละครั้ง เช่น จดหมาย

โต้ตอบ แบบก่อสร้าง การเปลี่ยนแปลงรายการประกอบแบบ และการประมาณราคา ในส่วนของแผนการดำเนินงานที่ได้รับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ผู้รับเหมาควรเพิ่มความระมัดระวังงานเอกสารเป็นพิเศษด้วย

เจ้าของงานหรือตัวแทนควรเตรียมขั้นต้นในการตัดสินใจเกี่ยวกับข้อมูลดังต่อไปนี้ 1) ลักษณะเฉพาะของที่ต้องทำการตรวจสอบ; 2) วิธีการตรวจสอบ; 3) เกณฑ์ในการยอมรับและปฏิเสธ; 4) วิธีการในการเก็บบันทึกผลของการตรวจสอบ; และ 5) การเตรียมการสำหรับงานพิเศษ งานทำความสะอาด หรือวิธีการวัดปริมาณงาน สำหรับการควบคุมวัสดุและการบันทึกข้อมูลของสินค้า วัสดุคงคลังนั้นผู้ตรวจสอบควรทำการตรวจสอบและควบคุมให้เป็นไปตามข้อกำหนดที่ได้ตั้งไว้ การควบคุมวัสดุดังกล่าวควรประกอบด้วยข้อมูลดังนี้ 1) การตรวจรับ; 2) จำแนกประเภทวัสดุ; 3) การเก็บรักษา; 4) การควบคุม; และ 5) การแยกวัสดุส่วนที่ไม่เกี่ยวข้อง นอกจากนี้เขายังแนะนำการบันทึกข้อมูลผลการทดสอบว่าควรที่มีวันที่ทำการทดสอบ ชื่อผู้ทำการตรวจสอบ/ทดสอบ ข้อมูลที่จำเป็นอื่นๆ เช่น ชนิดของการตรวจสอบ ผลที่ได้จากการตรวจสอบ และการยอมรับผลการทดสอบ เป็นต้น

ปัญหาของผู้ตรวจสอบที่มีประสบการณ์ไม่เพียงพอหรือเหมาะสมกับงานที่รับผิดชอบทำให้ผู้รับเหมาต้องทำงานมากกว่าสัญญาที่ได้ทำข้อตกลงเอาไว้ ซึ่งจะส่งผลให้ผู้ว่าจ้างมีภาระในการเปลี่ยนแปลงงานเพิ่มขึ้น ในบางครั้งผู้ตรวจสอบตัดสินใจไม่ทันการณ์จึงเป็นผลให้งานก่อสร้างเกิดความล่าช้าและค่าใช้จ่ายเพิ่มสูงขึ้น จากสถานการณ์ดังกล่าวอาจเป็นสาเหตุที่ทำให้เกิดข้อพิพาทระหว่างผู้รับเหมากับผู้ว่าจ้างขึ้น อีกทั้งเขาได้กล่าวถึงสาเหตุที่ทำให้ผู้ตรวจงานทำงานบกพร่อง คือ เงินเดือนน้อย ขาดแรงจูงใจในการทำงาน และขาดความเคารพนับถือ

จากการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ในหน่วยงานของรัฐในการศึกษาของทั้งสามประเทศ และผู้รับเหมาของประเทศไทย และลาว รวมถึงข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการป้องกันการเรียกร้องสิทธิที่เกิดขึ้นให้ลดน้อยลง ดังนี้

- การออกสำรวจสถานที่ก่อสร้างควรมีความละเอียดและสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น
- ควรทำการส่งมอบสถานที่ก่อสร้างให้ตรงตามเวลาที่ได้กำหนดเอาไว้ในสัญญา
- ในการให้คำแนะนำหรือตัดสินใจเกี่ยวกับปัญหาต่างๆที่เกิดขึ้นควรใช้เวลาให้น้อยที่สุด
- มีการประสานงานที่ดีระหว่างแต่ละฝ่ายที่ดำเนินงานร่วมกัน
- ในการจัดทำเอกสารสัญญาและแก้ไขแบบรูปก่อสร้างควรมีความชัดเจนและถูกต้องมากยิ่งขึ้นเพื่อความสะดวกและรวดเร็วในการดำเนินงานก่อสร้าง
- ควรเลือก จัดหาทีมงานที่มีประสบการณ์ในการบริหาร โครงการก่อสร้าง
- แนะนำให้ใช้สัญญา Non-Adversarial (Non-Adversarial Contracts)

นอกเหนือจากนี้ในระหว่างที่มีการดำเนินงานก่อสร้างควรมีการประชุมกันอย่างสม่ำเสมอ เพื่อเป็นการทบทวน พิจารณาถึงงานที่อยู่ในระหว่างการดำเนินงานนั้นว่ามีสิ่งใดที่จะต้องแก้ไข เปลี่ยนแปลง หรือไม่ ทั้งนี้เพื่อความรวดเร็วและสะดวกในการดำเนินงานในขั้นตอนต่อไป ซึ่งในการประชุมดังกล่าวผู้รับเหมามีหน้าที่ต้องรายงานถึงความก้าวหน้าของงานที่ตนรับผิดชอบ เพื่อเป็นการป้องกันให้เกิดการเรียกร้อยต่างๆที่อาจเกิดขึ้นให้มึน้อยลง

จากข้อเสนอแนะ ดังกล่าวข้างต้น พบว่าทั้งฝ่ายผู้ว่าจ้างและผู้รับจ้างให้ความสำคัญกับการ ออกสำรวจสถานที่ก่อสร้าง การส่งมอบสถานที่ก่อสร้าง การให้คำแนะนำหรือตัดสินใจเกี่ยวกับ ปัญหาต่างๆ การประสานงานที่ดีระหว่างแต่ละฝ่ายที่ดำเนินงานร่วมกัน ทั้งนี้เพื่อให้การดำเนินงาน มีความสะดวกรวดเร็วมากยิ่งขึ้น และป้องกันปัญหาต่างๆที่อาจเกิดขึ้นตามมาในภายหลัง

แนวทางในการป้องกัน และแก้ไขปัญหาการเรียกร้อยสิทธิ

จากข้อมูลที่ได้ศึกษามาแล้วในบทก่อนหน้าทำให้ทราบถึงมูลเหตุที่เกิดขึ้นในขั้นตอนการ เรียกร้อยสิทธิที่เกิดขึ้นในงานก่อสร้างของประเทศลาว ไทย และเวียดนาม จากการวิจัยพบว่าการ ดำเนินงานการเรียกร้อยสิทธิยังมีปัญหาที่เกิดขึ้น ดังนั้นผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินงานการ เรียกร้อยสิทธิควรหาแนวทางในการป้องกันและแก้ไขปัญหา ดังนี้

- ผู้ว่าจ้างและผู้รับเหมาควรมีหน่วยงานที่ดูแลรับผิดชอบในเรื่องภาษา และการตีความ ในสัญญาก่อสร้าง ซึ่งต้องมีผู้ที่มีประสบการณ์ และเชี่ยวชาญเกี่ยวกับสัญญาที่ใช้ใน งานก่อสร้าง
- การดำเนินงานควรลดขั้นตอน ในการดำเนินงานบางขั้นตอนในการเรียกร้อยสิทธิ เพื่อ ลดเวลาในการทำงาน เพิ่มประสิทธิภาพ
- ผู้รับเหมาควรศึกษา ทำความเข้าใจกับขั้นตอนต่างๆในการปฏิบัติงาน และเตรียม เอกสารหลักฐานประกอบการยื่นคำขอเพื่อเรียกร้อยสิทธิให้ถูกต้องและครบถ้วน
- ผู้รับเหมาควรทำการเรียกร้อยสิทธิเพื่อขอชดเชยค่าเสียหายที่เกิดขึ้นในแต่ละงวดงาน เป็นระยะ โดยไม่ปล่อยเวลาให้เนิ่นนานเกินไป จนทำให้มีปัญหาในการค้นหาเอกสาร หลักฐานประกอบการเรียกร้อยสิทธิ
- ฝ่ายผู้ว่าจ้าง ควรให้ความยุติธรรมในการพิจารณาและตัดสินใจในการเรียกร้อยสิทธิ เมื่อผู้ รับจ้างได้ปฏิบัติตามสัญญา
- วิศวกรหรือตัวแทนของผู้ว่าจ้างควรมีความเป็นกลางในการตัดสินใจ แก้ไขปัญหาที่ เกิดขึ้น

- การพิจารณาตัดสินเกี่ยวกับการเรียกร้องสิทธิควรมีพิจารณาในเรื่องของความปลอดภัยในงานก่อสร้าง และสิ่งแวดล้อม
- การแก้ไขปัญหาการเรียกร้องสิทธิ คือ ผู้ว่าจ้างและผู้รับเหมาควรสิ้นสุดที่การเจรจาตกลง เพื่อลดปัญหาการเกิดข้อพิพาทที่ทำให้เกิดข้อโต้แย้ง และการฟ้องร้อง

มากไปกว่านั้นในการเปลี่ยนแปลงปริมาณเนื้องาน เพื่อเป็นการป้องกันไม่ให้เกิดการเรียกร้องสิทธิเนื่องจากการเปลี่ยนแปลงงาน ในสัญญาก่อสร้างควรระบุข้อกำหนดที่เกี่ยวกับจำนวนหรือปริมาณที่ฝ่ายผู้ว่าจ้างสามารถสั่งเพื่อทำการเปลี่ยนแปลงได้ซึ่งอาจจะเป็นร้อยละของปริมาณงานตามสัญญา เช่น จาก Jervis และ Levin (1988) กล่าวว่าควรมีกำหนดการเปลี่ยนแปลงปริมาณเนื้องานที่สามารถเปลี่ยนแปลงได้อยู่ที่อัตราร้อยละ 20 ของปริมาณงานตามสัญญา

ส่วนข้อเสนอแนะในการปรับปรุงกระบวนการเรียกร้องสิทธิ ผู้วิจัยได้ข้อเสนอแนะในการปรับปรุง ดังนี้ ในกระบวนการกำหนดและการแจ้งให้ทราบถึงการเรียกร้องสิทธิในงานก่อสร้างควรมีการจัดทำแบบฟอร์มที่ใช้สำหรับการกำหนดและการแจ้งให้ทราบถึงการเรียกร้องสิทธิที่เกิดขึ้น ในขณะที่ดำเนินงานก่อสร้าง เพื่อให้มีแบบฟอร์มมาตรฐานที่สามารถเข้าใจง่ายและใช้งานได้สะดวก พร้อมทั้งควรกำหนดตัวเอกสารที่ต้องใช้ประกอบกับการพิจารณาของฝ่ายผู้ว่าจ้าง นอกจากนี้ในกระบวนการพิจารณาและตรวจสอบการเรียกร้องสิทธิควรมีหน่วยงานในการตรวจสอบและประเมินผลจากการเรียกร้องสิทธิของผู้รับเหมา โดยในหน่วยงานควรมีผู้ที่มีความรู้เกี่ยวกับสัญญาจ้าง ประสบการณ์ในการพิจารณาและตรวจสอบในการเรียกร้องสิทธิ โดยความเห็นของผู้วิจัยเกี่ยวกับการพิจารณาผลของการเรียกร้องสิทธินั้น ผู้วิเคราะห์การเรียกร้องสิทธิควรทำการตรวจสอบ ถ้าทุกฝ่ายสามารถเข้าใจถึงผลของการวิเคราะห์และข้อเสนอแนะของผู้วิเคราะห์แล้ว ดังนั้นผู้เกี่ยวข้องจะมีทัศนคติที่ดีในการเจรจาต่อรองของการเรียกร้องสิทธิ ในส่วนของการแก้ไขปัญหาข้อพิพาทที่เกิดขึ้นจากการเรียกร้องสิทธิในงานก่อสร้างมีผู้ให้คำแนะนำว่าควรใช้วิธีการเจรจา โดยใช้เหตุผลในการเจรจาตัดสินปัญหามากกว่าใช้ข้อกำหนดในสัญญา ซึ่งวิธีการดังกล่าวนี้ต้องใช้ความสามารถเฉพาะบุคคลที่มีประสบการณ์ในด้านนี้โดยตรง เพื่อช่วยลดข้อขัดแย้งที่จะเกิดขึ้นตามมาอีกในภายหลัง

นอกจากนี้ ความเสี่ยงของงานที่ไม่สมบูรณ์เป็นหน้าที่ของผู้รับเหมาที่ต้องทำการแก้ไขเปลี่ยนแปลงงานดังกล่าวให้เป็นไปตามข้อกำหนด ซึ่งจะส่งผลให้ค่าใช้จ่ายสูงขึ้น ในทางตรงกันข้าม ถ้าผู้ว่าจ้างเลือกที่ไม่ต้องทำการแก้ไขงานที่บกพร่องนั้น ผู้รับเหมาต้องทำการชดเชยค่าเสียหายที่เกิดขึ้นทำให้ค่าใช้จ่ายของผู้รับเหมาสูงขึ้น ดังนั้นการตรวจสอบที่ละเอียดทำให้ประสิทธิภาพการทำงานของผู้รับเหมาดีขึ้นและช่วยลดค่าใช้จ่ายที่ไม่จำเป็นออกไปได้

6.10 สรุปท้ายบท

การศึกษาในบทนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอกระบวนการพิจารณาชดเชยการเรียกร้องสิทธิที่เกิดขึ้นในการศึกษาของประเทศลาว ไทย และเวียดนาม จากข้อมูลที่ได้แสดงในรายละเอียดไปแล้วในข้างต้นสามารถสรุปได้ดังนี้

การพิจารณาชดเชยจากการเปลี่ยนแปลงปริมาณเนื้อหาของการศึกษาในทั้งสามประเทศมีความเหมือนกันในวิธีการปฏิบัติ โดยคิดจากอัตราราคาที่มีอยู่เดิมในใบแสดงปริมาณงานและราคาค่าก่อสร้าง ในการเปลี่ยนแปลงปริมาณงานที่เพิ่มขึ้นไม่เกินอัตราร้อยละ 15 ของปริมาณงานตามสัญญา ในการศึกษาของทั้งสามประเทศฝ่ายผู้ว่าจ้างพิจารณาชดเชยให้เพียงระยะเวลาก่อสร้างที่เพิ่มขึ้นเท่านั้น นอกจากนี้การศึกษาในไทยและลาวมีการพิจารณาเพื่อชดเชยค่าเสียหายจากปริมาณที่เพิ่มขึ้นมากกว่าอัตราร้อยละ 15 ของปริมาณงานตามสัญญา ผู้ว่าจ้างได้พิจารณาชดเชยให้ตามปริมาณที่เปลี่ยนแปลงจริง และทางฝ่ายผู้ว่าจ้างและผู้รับเหมาต้องตกลงกันก่อนที่จะมีดำเนินงานดังกล่าว เพื่อเจรจาในการขยายเวลา และขอค่าใช้จ่ายของงานที่เกินจากที่สัญญาได้ระบุไว้ ในการพิจารณาเรื่องค่าใช้จ่ายที่เพิ่มขึ้นผู้ว่าจ้าง ผู้รับเหมา แล้วผู้ว่าจ้างหรือตัวแทนของผู้ว่าจ้างจะเจรจากลกลงกันก่อนว่าจะใช้อัตราราคาใดในการดำเนินงานดังกล่าว และระยะเวลาที่ขยายออกไปนั้นพิจารณาจากประเภทของงาน ปริมาณงาน และประสบการณ์ของวิศวกรหรือตัวแทนของผู้ว่าจ้างในการพิจารณา

การพิจารณาชดเชยการเรียกร้องสิทธิเนื่องจากความล่าช้าที่เกิดขึ้นในโครงการก่อสร้างของการศึกษาในทั้งสามประเทศ พบว่าการพิจารณาชดเชยเรื่องเวลาโดยส่วนใหญ่แล้วมีการพิจารณาโดยใช้การเปรียบเทียบระหว่างแผนงานจริงในการดำเนินงาน (Actual Plan Schedule) กับแผนงานเดิมที่ได้มีการวางแผนเอาไว้ (As-Planned Schedule) และในเรื่องของค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นใช้การพิจารณาค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นจริงจากการเก็บรวบรวมข้อมูลของฝ่ายผู้รับจ้างบวกกับค่าผลกำไรที่ควรได้รับผู้รับเหมาได้บวกเพิ่มเป็นร้อยละของค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้น

สำหรับความล่าช้าในการจ่ายเงิน พบว่าในการศึกษาของประเทศลาว และไทย ความล่าช้าที่เกิดขึ้นส่วนใหญ่เป็นการเบิกจ่ายเงินในส่วนของเงินงบประมาณแผ่นดิน โดยในการศึกษาของลาวมีความล่าช้าในการจ่ายเงินมากกว่าของการศึกษาในไทย และผู้ว่าจ้างจะชดเชยค่าเสียหายเนื่องจากความล่าช้าในการจ่ายเงิน โดยการลดภาษีที่ต้องจ่ายให้กับภาครัฐ รวมทั้งผลประโยชน์ในการคัดเลือกเพื่อทำงานในโครงการรัฐบาลโครงการต่อไป นอกจากนี้ในการศึกษาของประเทศเวียดนาม ผู้รับเหมาได้รับการชดเชยโดยผู้ว่าจ้างได้คิดค่าปรับจากความล่าช้าในการจ่ายเงินให้แก่ผู้รับเหมาตามงานที่ทำแล้วเสร็จในงวดนั้นๆบวกกำไรไม่เกินอัตราร้อยละ 7 ของมูลค่างานที่ทำแล้วเสร็จในงวดนั้น

การพิจารณาการชดเชยในการศึกษาของลาว และไทย ฝ่ายผู้รับจ้างได้พิจารณาขยายเวลาในการก่อสร้างออกไปให้ มีพิจารณาโดยใช้ Critical Path Method เพื่อสร้าง As-Built Schedule จากนั้นทำการเปรียบเทียบกับ As-Planned Schedule แล้วเปรียบเทียบเพื่อหาความแตกต่างทางด้านเวลา ในส่วนของค่าเสียหาย และค่าใช้จ่ายที่เพิ่มขึ้นในกรณีของการเรียกร้องสิทธิที่เกิดจากเหตุสุดวิสัย ผู้รับเหมาสามารถทำการเรียกร้องสิทธิต่อบริษัทประกันภัยได้ สำหรับการพิจารณาชดเชยที่อยู่นอกเหนือจากเหตุสุดวิสัยผู้รับเหมาได้รับการชดเชยตามที่เกิดขึ้นจริง โดยพิจารณาจากข้อมูลที่ได้เก็บรวบรวมไว้ การศึกษาของเวียดนามฝ่ายผู้ว่าจ้างได้ทำการจ้าง Consulting Agency เพื่อระบุถึงปัญหาที่เกิดขึ้น

ในสัญญาก่อสร้างมีข้อกำหนดเกี่ยวกับการปรับราคาเพื่อพิจารณาปรับราคาที่เปลี่ยนแปลงไปให้แก่ผู้รับเหมา จากการศึกษาในทั้งสามประเทศพบว่าในสัญญาก่อสร้างโครงการเงินกู้และเงินช่วยเหลือมีข้อกำหนดเกี่ยวกับการปรับราคา ในการศึกษาของไทยมีข้อกำหนดเกี่ยวกับขอบเขตของค่า Escalation Factor (K) ผู้รับเหมาได้รับการชดเชยเป็นจำนวนเงิน สำหรับการศึกษาลาว ผู้รับเหมาอาจได้รับการชดเชยเป็นอย่างอื่น เช่น น้ำมัน และทรัพยากรธรรมชาติ เป็นต้น ซึ่งขึ้นอยู่กับข้อตกลงกันระหว่างทั้งสองฝ่าย

ความปลอดภัยและสิ่งแวดล้อม ผู้รับเหมาสามารถทำการเรียกร้องสิทธิเพื่อขอชดเชยได้จากบริษัทประกันภัย ในสัญญาได้ระบุให้ผู้รับเหมาทำประกันภัยคุ้มครองงานและเครื่องจักร ประกันภัยอุบัติเหตุคุ้มครองลูกจ้าง ประกันภัยอุบัติเหตุคุ้มครองบุคคลที่สาม ประกันภัยรถยนต์ การสั่งหยุดงานชั่วคราว และอุปสรรคที่เกิดขึ้นในระหว่างการทำงาน มีการพิจารณาชดเชยค่าเสียหายที่เกิดขึ้น และระยะเวลาการก่อสร้างนี้ใช้การพิจารณาเปรียบเทียบแผนงานการดำเนินงานจริง กับแผนงานเดิมที่ได้มีการวางแผนเอาไว้ แต่ไม่มีข้อมูลในการพิจารณาของการศึกษาในเวียดนาม ในบางครั้งการพิจารณาชดเชยจากการสั่งหยุดงานชั่วคราวโดยฝ่ายผู้ว่าจ้างนั้น ผู้รับเหมาจะไม่ได้รับการชดเชยเนื่องจากเป็นการหยุดงานในระยะเวลาเพียงสั้นๆเท่านั้น

เอกสารที่ใช้ในการดำเนินการเรียกร้องสิทธิได้ระบุไว้แล้วในสัญญาที่ใช้ในการดำเนินงานก่อสร้างของแต่ละโครงการซึ่งมีความคล้ายคลึงกันในทุกโครงการ และจากการสัมภาษณ์พบว่าเอกสารการเรียกร้องสิทธิของผู้รับเหมาในบางครั้งยังขาดความน่าเชื่อถือได้ของข้อมูลในการนำเสนอข้อมูลสำหรับการพิจารณาการเรียกร้องสิทธิต่อผู้ว่าจ้าง